

СБУ РОЗСЛІДУВАТИМЕ СЕПАРАТИСТСЬКІ ЗАЯВИ У КРИМУ

Служба безпеки України відкрила кримінальне провадження щодо підготовки до вчинення посягання на територіальну цілісність України. Як передає кореспондент, про це під час брифінгу повідомив начальник Головного слідчого управління СБУ Максим Ленко. Провадження відкрито за заявою народного депутата від «Батьківщини» Івана Стойка, зазначив він.

«За зверненням одного з народних депутатів — Стойка, за його заявою було внесено до Єдиного реєстру досудових розслідувань відомості щодо вчинення злочину, передбаченого ст. 15 і 110 Кримінального кодексу України (підготовка до вчинення посягання на територіальну цілісність та недоторканність України)», — поінформував М. Ленко.

«Через Генпрокуратуру було доручено розслідування цього злочину слідчому відділу управління СБУ в АР Крим», — додав він.

Як повідомляв УНІАН, І. Стойко звернувся до голови Служби безпеки України та генерального прокурора України з вимогою вжити негайних і жорстких заходів щодо недопущення розгортання сепаратизму в Автономній Республіці Крим.

Підставою для такого звернення стали оприлюднені в ЗМІ заяви кримських депутатів від Партії регіонів про необхідність прийняття Верховною Радою Криму звернення до Президента та парламенту Російської Федерації з проханням захистити статус автономії та права населення Криму.

«Політичну кризу в Україні намагаються використати для розпалювання сепаратистських настроїв та реалізації сценаріїв, що мають на меті втрату територіальної цілісності країни. Заява кримських регіоналів та внесення в порядок денний Верховної Ради АР Крим питання про необхідність втручання Росії для захисту інтересів кримчан є тією ластівкою, за якою можуть слідувати вкрай негативні для України і всієї Європи події. Йдеться про підготовку сценарію прямого втручання Росії, в тому числі і військового, в ситуацію в Україні», — заявляє І. Стойко.

«Усі рішення та постанови Президії й Верховної Ради АРК ухвалені в повній відповідності з Конституцією України і законами української держави... При цьому ДЕПУТАТИ ПАРЛАМЕНТУ АВТОНОМІЇ МАЮТЬ ПРАВО НА ВЛАСНУ ДУМКУ ТА ЇЇ ВІЛЬНЕ ВИСЛОВЛЮВАННЯ, навіть якщо вона не подобається окремим депутатам Верховної Ради України». Про це йдеться в оприлюдненій прес-центром Верховної Ради Криму заяві у зв'язку з початком СБУ досудового слідства про посягання на територіальну цілісність держави.

ТИМ ЧАСОМ...

Якщо кримські владоможці визнають не лише за собою, а й за всіма кримчанами «право на власну думку та її вільне висловлювання», ТОДІ ЧОМУ:

— у Сімферополі розклеюють листівки з портретами голови Кримського КУНу В. Овчарука та інших українських активістів, де вони називаються «предателями Крима»? — у кримських троллейбусах крутять антимайданівські відеоролики-страшилки з виступом голови Ради міністрів АРК А. Могильова?

— у Севастополі нещодавно спалено автомобіль лідера молодіжного крила партії «УДАР», місцевого жителя Д. Білоцерківця?

— у Сімферополі минулої суботи делегати кримського Форуму євромайданів були змушені проводити свій мирний захід просто неба і під охороною міліції?

(Розвиток теми — на 3-й стор.)

«БАНДЕРОВЦЫ МАЙДАНА» РУЙНУЮТ ПРОПАГАНДИСТСЬКІ СТЕРЕОТИПИ

Сергій ЛАЩЕНКО, власний кореспондент «КС»

У ті, не такі вже й далекі, січневі майданні дні треба було мати міцні нерви, щоб читати московські пропагандистські побреханьки. Ну, з північним сусідом усе зрозуміло, там на брехні вся державність тримається. Гірше усвідомлювати, що у нас вистачає і своїх газет, сайтів, у яких поширюють про Майдан саме таку ось висмоктану з пальця імперську «правду». Мовляв, на Майданіправляють «нацики», «фашисти» і «бандеровці из Галиции». Якщо припустити, що саме вони і заправляють, то тоді треба визнати, що це надзвичайно симпатичні «нацики».

Бо їм, як не дивно, симпатизує увесь демократичний світ. Був неабияк зворушений, коли побачив на Євромайдані немолодого варшав'янина з біло-червоним польським прапором (на фото унизу). Посміхаючись у сиві вуса, поляк уважно слухав виступи вищезгаданих «нациків» зі сцени і раз у раз аплодував, скандуючи «Слава Україні!». А мав би ставитися до цього гасла насторожено, адже добре знає про трагічне протистояння українців і поляків у роки Другої світової війни. То чому ж тоді у нього стояли слези на очах, коли він спілкувався з українцями? Очевидно, поляк побачив у київському Майдані більше хорошого, ніж поганого.

«Я — РУССКОЯЗЫЧНЫЙ УКРАИНСКИЙ НАЦИОНАЛИСТ!»

Про що б мало говорити гасло: «Нет русификационному порабощению!!!». Гасло ніби російською, але ж свідчить про цілком проукраїнську позицію. Не знаю людини, яка зробила цей напис на фронтоні Головпштамту, але переконаний, що автором його міг бути практично кожен третій учасник Євромайдану. Адже не менше третини столичних майданівців — російськомовні. Очевидно, саме вони написали і вивісили плакат: «На репрессии врагов Украины народ Украины ответит репрессиями. За одного побитого патриота — десять побитых врагов Украины. За одного убитого патриота — десять убитых врагов Украины». Не думаю, що це конструктивні гасла, але принаймні вони добряче руйнують поширені на Сході й Півдні стереотипи. Все важче й важче вірити у байки про «бандеровців» і «галицких вук». Якби на власний розсуд заварили уся цю «майданну» кашу. Справа ж у іншому. Просто є люди, які вже не хочуть, щоб їх грабували так безсоромно, як це було дотепер. Національність тут ні при чому. Саме орієнтація на європейські цінності, а не сентимент до української мови виводить людей на Майдан.

Серед останніх є немало романтиків, у яких подібні мотивації. Вони мислять приблизно так, як поетеса Влада Вернадських:

В стране непрерывных коммерческих акций, в городе добрых людей доверчивых

Я решила больше не прятаться,

А подарить себя человечеству. Вірші Влади були написані на плакаті, я помітив, що багато людей їх переписували або ж фотографували:

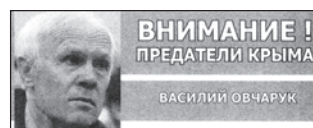
Слова замешиваю на веревке, что скоро для всех просветление грянет:

Не только в тайге или, скажем, пещере, — Его можно найти на Майдане.

Без сумніву, Майдан — явище суто українське, але ж учасниками його є не лише «галиційские бандеровці». Довго спілкувався з вінницьким росіянином, який прибирав територію наметового містечка. Він розмовляв лише російською, але щось же його тримало на Майдані? (Продовження на 6-й стор.)

Кримські ілюстрації до права на власну думку...

ВНИМАНИЕ! ПРЕДАТЕЛИ КРИМА
ВАСИЛИЙ ОВЧАРУК

УВАЖАЕМЫЕ ЖИТЕЛИ МИКРОРАЙОНА!

Все на территории твоего сообщества, которое происходит в Украине и связано с политической деятельностью государственного переворота, под управлением и за деньги зарубежных спецслужб, иностранных агентов, под вывеской борьбы за права граждан в стране осквернено преступными, захватываются государственные учреждения, устраиваются провокации, происходит осквернение памятников, уничтожение исторических объектов, в том числе памятников культуры, уничтожение объектов инфраструктуры, которые имеют в своем городе, подстрекает провокирует к нежелательным действиям, похищает, таскает людей, обращается за медицинской помощью.

В стабильном Крыму также делаются попытки разрушить гражданский мир и согласие, набиравшая группа экстремистов, которые живут в разных городах, подстрекает провокирует к нежелательным действиям, это предатели Крыма.

ОДИН ИЗ НИХ — НАШ СОСЕД, — спонсор, предатель интересов граждан и призывающий к тому, кто хочет завладеть властью неконституционными способами.

Являясь членом общественных организаций, которые действуют как иностранные агенты в Украине, он отработывает гранты, финансируемые спецслужбами Америки и другими зарубежными государствами.

ДАВАЙТЕ ПРИ ВСТРЕЧЕ СКАЖЕМ ЕМУ, ЧТО ОН — ПРЕДАТЕЛЬ КРИМА, ВОИН ИЗ КРИМА!

ЗАСНОВНИКИ:
Міністерство культури і туризму України,
Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка,
трудова колектив підприємства «Об'єднана редакція газети «Кримська світлиця»

За вагомий внесок у справу українського національного відродження, розбудову та зміцнення Української держави редакція газети «Кримська світлиця» нагороджена медаллю Всеукраїнського товариства «Просвіта» «БУДІВНИЧИЙ УКРАЇНИ»

Головний редактор
Віктор КАЧУЛА

Газета зареєстрована Міністерством юстиції України
Регістраційне свідоцтво КВ № 12042-913ПР від 30.11.2006 р.
Індекс: 90269

Редакція не завжди поділяє думки авторів публікацій, відповідальність за достовірність фактів несуть автори.
Рукописи не рецензуються і не повертаються. Літвування з читачами - на сторінках газети.
Матеріали для друку приймаються в електронному вигляді. Редакція залишає за собою право скорочувати публікації і редагувати мову.

ТЕЛЕФОНИ:
головного редактора - (067) 650-14-22 (050) 957-84-40

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
95006, м. Сімферополь, вул. Гагаріна, 5, 2-й пов., к. 13 - 14
e-mail: kr_svit@meta.ua
http://svitlytsia.crimea.ua

Віддруковано в ТОВ «МЕГА-Поліграф», м. Київ, вул. Марко Вовчок, 12/14, тел. (044) 581-68-15
e-mail: office@mega-poligraf.kiev.ua
Тираж — 2000

ВИДАВЕЦЬ - ДП «Національне газетно-журнальне видавництво»
Генеральний директор Олександр БІЛІШ 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1, тел./факс (044) 498-23-65
Р/р 37128003000584 в УДКСУ у м. Києві МФО 820019
код ЄДРПОУ 16482679
E-mail: vidavnicтво@gmail.com
Розповсюдження, передплата, реклама: тел. +38(044) 498-23-64; +38 (050)310-56-63

У РАДІ МІНІСТРІВ ЄС ВВАЖАЮТЬ, ЩО НОВА ВЛАДА І КОНСТИТУЦІЯ ПОВЕРНУТЬ РІВНОВАГУ В УКРАЇНІ

Рада міністрів Європейського Союзу зазначає, що новий уряд, конституційна реформа, а також підготовка до вільних і справедливих президентських виборів — саме це здатне повернути Україну на шлях реформ. Про це йдеться у висновках щодо ситуації в Україні, ухвалених Радою міністрів ЄС із закордонних справ 10 лютого, повідомили УНІАН у Представництві Європейського Союзу в Україні.

«ЄС з великою тривогою стежить за ситуацією та політичною кризою в Україні і готовий швидко відреагувати на будь-яке її погіршення», — сказано у висновках щодо ситуації в Україні, ухвалених Радою міністрів ЄС із закордонних справ.

Міністри закликають усі сторони утриматися від насильства та відмежуватися від радикальних дій. Влада країни повинна вжити усіх необхідних заходів для шанування та захисту засадничих прав громадян України. Будь-які демонстрації мають проходити мирно. Слід негайно припинити навмисні атаки на організаторів та учасників мирних протестів, а також на журналістів.

Рада ЄС продовжує закликати українську владу до проведення прозорого і неупередженого розслідування усіх актів насильства та притягнення винних до відповідальності. Атмосфера безкарності, що наразі панує та уможливає прояви насильства, має припинитися.

«Євросоюз закликає усі сторони до пошуку — через все-

осняжний діалог — демократичного рішення, що відповідатиме прагненням українського народу. ЄС також спонукає Україну до застосування міжнародних механізмів для розв'язання кризи. Новий уряд, конституційна реформа, що поверне рівновагу сил, а також підготовка до вільних і справедливих президентських виборів — саме це здатне повернути Україну на шлях реформ... ЄС залишається вірним своїм зобов'язанням щодо підтримки курсу реформ в Україні. На основі нового уряду України, який би здійснював економічні та політичні

В Україні взяли до уваги прийняті 10 лютого висновки Ради ЄС у закордонних справах. Як передає кореспондент УНІАН, про це повідомив на брифінгу директор Департаменту інформаційної політики МЗС України Євген Перейбініс.

«Ми відзначаємо у цілому збалансовану і конструктивну позицію ЄС з приводу подій в Україні і подальшого розвитку відносин між Україною і ЄС на основі всестороннього діалогу і подальшої взаємодії», — повідомив Є. Перейбініс. За його словами, уряд України поділяє більшість підходів, визначених у висновках Ради ЄС з врегулювання кризи в країні. Зокрема, українська сторона згодна з позицією ЄС щодо необхідності проведення діалогу, утримання від насильства, забезпечення права на проведення демонстрацій мирного характеру...

кінця лютого», — сказав віце-президент Європарламенту Янек Протасевич.

Він також підкреслив, що жодних коштів, ніякої фінансової допомоги не буде надано, якщо Україна не розпочне реальних економічних реформ.

«Фінансову підтримку надають не для того, щоб її розпорозили, а для того, щоб вона дала вигоду економіці. І слід використати так, як колись у Польщі, Угорщині чи Чехії, коли вона дала поштовх до значних позитивних змін у цих країнах. Спочатку економічні реформи просувалися доволі болуче, але згодом їхні результати стали очевидними, вони вражали», — наголосив Янек Протасевич.

«МАЙДАН» ВИРІШИВ ВИКОНУВАТИ «ЗАКОН ПРО АМНІСТІЮ» ТІЛЬКИ ПІСЛЯ ЗВІЛЬНЕННЯ «ЗАРУЧНИКІВ»

Рада Всеукраїнського об'єднання «Майдан» вирішила, що вимоги так званого «закону про амністію» можуть бути виконані лише після звільнення владою затриманих, яких майданівці називають «заручниками».

Як заявив 11 лютого на брифінгу у Штабі національного спротиву член Ради «Майдану» Ігор Жданов, «жодна будівля, жодна вулиця не варта долі людей, які зараз перебувають у в'язниці».

Вікторія Сумар, яка також представляє Раду «Майдану», заявила, що «було дуже гаряче обговорення». «Ми хочемо подати сигнал владі, яка говорить на всіх рівнях про свою готовність до діалогу і водночас продовжує тримати заручників. Усе, що ми чекаємо від влади, — це виконання норм «закону про

амністію» в частині звільнення цих людей», — наголосила вона.

Напередодні в Міністерстві внутрішніх справ і в прокуратурі Київської області попереджали майданівців, що за чинним законом про звільнення учасників масових акцій від кримінальної відповідальності він може почати діяти тільки в тому разі, якщо до 17 лютого вони звільнять усі захоплені ними адміністративні будівлі і розблокують вулиці; 17 лютого в разі невиконання умов закон втрапить чинність, і тоді слідчі будуть розслідувати кримінальні провадження у звичайному порядку, а за наявності достатніх підстав — направляти до суду з обвинувальними актами, попередили силовики.

Опозиція різко критикує

У СІМФЕРОПОЛІ АГІТУЮТЬ НЕ КУПУВАТИ ЦУКЕРКИ ПОРОШЕНКА, АБИ... НЕ СПОНСОРУВАТИ ЕКСТРЕМІСТІВ

У центрі Сімферополя закликають громадян не купувати кондитерську продукцію виробництва компанії «Рошен». За словами очевидців, листівки з такими закликами роздають дівчата без будь-якої партійної символіки біля супермаркету «Сільпо».

«Купуючи продукцію олігарха Порошенка «Roshen», ви спонсоруєте насильство і екстремізм», — сказано в листівці, на якій також зображена перекреслена людина, що кидає пляшку із запальною сумішшю.

В іншій листівці, більш інформативній,

сказано: «Наш внесок у мир і злагоду буде, якщо ми перестанемо купувати продукцію компанії «Рошен» Петра Порошенка. Тим більше, що з визнанням її якості були проблеми в Російській Федерації».

Користувачі соціальних мереж, обговорюючи ці листівки, висловлюють думку, що їхнім автором є влада, яка таким чином намагається зреагувати на оголошену раніше в Інтернеті кампанію щодо бойкоту продукції підприємств, які належать депутатам-регіоналам.

Радо «Свобода»

(sobytya.info)

ДО 200-РІЧЧЯ КОБЗАРЯ

У березні в Криму пройде Шевченківський літературно-художній фестиваль учнівської молоді, присвячений 200-річчю від дня народження великого українського поета, художника та мислителя Т. Г. Шевченка. Відповідне розпорядження прийнято на засіданні Ради міністрів Криму 11 лютого, повідомляє Управління інформаційної політики Ради міністрів АРК.

Крім того, цього року, який Президентом України оголошено Роком Тараса Шевченка, у школах автономії проведуть Всекримський конкурс учнівської творчості мовами народів Криму «Мова — душа народу», республіканські конкурси «Лист Шевченку» та «І оживе добра слава», чемпіонати з шахів і шашок-64. 9 березня в містах і районах Криму пройдуть урочисті збори та святкові концерти.

У розпорядженні також пропонується розглянути питання про присвоєння імені Тараса Шевченка Кримському академічному українському музичному театру, загальноосвітній школі I-III ступенів № 33 в м. Сімферополі, центральним вулицями міст Ялти, Алушти, Білогірська та Бахчисарая.

Для, так би мовити, ширшої «повнотіжності» нагадати основні пункти минулорічного звернення Громадського комітету із шанування в Криму 200-річчя Кобзаря до голови Організаційного комітету з підготовки і проведення заходів, присвячених святкуванню 200-річчя від дня народження Т. Г. Шевченка, голови Ради міністрів Автономної Республіки Крим А. В. Могильова:

— У бюджеті Криму на 2014 рік внести окремою статтею видатки на святкування 200-річчя Т. Г. Шевченка, запровадити у Криму проведення за рахунок бюджету автономії щорічного міжнародного мистецько-художнього свята «Велике Шевченківське слово», передбачивши для цього такі ж кошти, як і на «Великое русское слово».

— Напередодні великого ювілею провести урочисті засідання та святкові концерти у містах Сімферополі, Севастополі, Керчі, Феодосії та в усіх районних центрах автономії.

— Провести науково-літературні конференції в усіх вищих, середніх навчальних закладах та в загальноосвітніх закладах. Видати матеріали цих конференцій.

— В усіх кримських театрах упродовж року підготувати та запровадити вистави на Шевченківську тематику.

— Мистецьким колективам державного вокально-хореографічного ансамблю «Таврія», музичного училища ім. П. Чайковського, Кримської філармонії, Кримського інституту культури підготувати святкові Шевченківські концерти упродовж року і виступити з ними у містах і селах Криму.

— Запросити в ювілейні дні на гастролі трупу Національного театру ім. Марії Заньковецької зі Львова з виставою «Гайдамаки» за мотивами поеми Тараса Шевченка. Запросити на гастролі до Криму хор ім. Григорія Верьовки.

— Підготувати і віддрукувати на сторінках провідних кримських газет серію статей про життя, діяльність та творчість Тараса Шевченка.

— Відновити на Державній телерадіокомпанії «Крим» українську редакцію та запровадити цикл теле- та радіопередач, присвячених Тарасу Шевченку.

— Провести виставки художніх творів Т. Шевченка у виставковому залі Будинку художників та Сімферопольському художньому музеї.

— Впорядкувати міський парк ім. Т. Шевченка у Сімферополі.

— Надати ім'я Тараса Шевченка одній із центральних вулиць у Сімферополі, Ялті, Алушті, Бахчисарая, Білогірську.

— Присвоїти ім'я Тараса Шевченка Українському академічному музичному театру.

— Реконструювати та впорядкувати міський будинок культури ім. Тараса Шевченка у Сімферополі.

— Провести капітальний ремонт бібліотеки ім. Тараса Шевченка у Сімферополі.

— Відновити ім'я Тараса Шевченка на фасаді кінотеатру на вул. Горького у Сімферополі.

— Присвоїти ім'я Тараса Шевченка середнім навчальним закладам у Сімферополі (НВК «Українська школа-гімназія» або школа № 33) та у районних центрах.

— Клопотати перед урядом України про запровадження в гуманітарних ВНЗ національної студентської стипендії ім. Тараса Шевченка.

— Спорудити пам'ятник Тарасу Шевченку у Сімферополі.

— Пріоритетним напрямком діяльності Всеукраїнського інформаційно-культурного центру в Сімферополі на 2013-2014 рр. має стати Шевченківська тематика.

— Усі заходи проводити державною українською мовою в знак поваги до Т. Г. Шевченка і України: написи на меморіальних дошках, назви вулиць, програми заходів, виступи доповідачів повинні бути державною українською мовою. Довести цю вимогу до кримського уряду, районних державних адміністрацій і органів місцевого самоврядування. Затверджений план заходів надрукувати в газеті ВР АРК.

ПРОКУРАТУРА НАПОЛЯГАЄ НА ВИПЛАТІ ЗАРОБІТНИХ ПЛАТ

На державному підприємстві Міністерства оборони України «Кримвійськбуд» не виплачують заробітну плату. Про це стало відомо під час перевірки додержання вимог законодавства про оплату праці, яку провела Сімферопольська прокуратура з нагляду за додержанням законів у військовій сфері. У 2013 та 2014 роках заробітну плату працівникам підприємства за виконану ними роботу виплачували не в повному обсязі та не в першочерговому порядку. Через це «Кримвійськбуд» заборгував своїм працівникам 158 тисяч гривень.

В ході перевірки також виявлено, що грошову компенсацію за невикористані дні щорічної та додаткової відпустки людям не виплачували зовсім. Крім того, в день звільнення деяким працівникам не платили грошей, що їм належало за законом, це розрахунки за останній місяць праці та середній заробіток за весь час затримки заробітної плати. За цими фактами прокуратурою розпочато кримінальне провадження за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 175 КК України (Безпідставна невіплата заробітної плати).

М. ПОПОВ, прокурор Сімферопольської прокуратури з нагляду за додержанням законів у військовій сфері Кримського регіону України

Наступний номер «Кримської світлиці» вийде 28 лютого.

ТІНЬ НАД КРИМСЬКИМ МАЙДАНОМ...

Про те, що наша міліція найкраща якщо не у світі, то в Україні, можна було дійти висновку з деяких виступів, що пролунали на III Форумі євромайданів Криму. На очі українців, які вже звикли до свавілля силовиків, дійсно, аж слюзи навертаються, оскільки кримська міліція нікого із мирних громадян не лупцювала кийками й не кидала в автозакі, натомість охороняла учасників акції від «групи підтримки», чи не втричі чисельнішої, що заглушала промови музикою та образливими викриками, адресованими якимсь фашистам. Я й сама стояла поряд з охороною Представництва Президента України в Криму, де, зрештою, було вирішено провести форум, без будь-якої тривоги — хлопці в погонах виглядали швидше привітними, ніж сердитими.

До заходу взагалі було дуже багато уваги: міліція та люди у штатському комуся повідомляли по телефону, під якими прапорами зібрався учасники форуму та яка їхня приблизна кількість. Чи не чверть від присутніх тут становила преса, нараховувала понад десять телекамер, недарма ж форуму передувала прес-конференція, проведена його координаторами. А ведучий одіозної програми ДТРК «Крим» «Відкрита політика» прийшов навіть з доцею на руках — як на першотравневу демонстрацію. Дуже сміливо з його боку, бо «фашисти» (а саме так заведено величати кримських євромайданівців на телебаченні) за визначенням мають бути людьми небезпечними.

Недарма ж керівництво сімферопольського Будинку офіцерів в останній момент схаменулося і, попри домовленість та оплачену оренду залу, в приміщенні людям відмовило, натомість опустило роletи (це, мабуть, щоб не висадили двері) і причепило оголошення зі словом: «Вихідний». Нічого подібного на вході до цього закладу я ще не бачила, тож думаю, що з його директором провели досить переконливу розмову, інакше б він не виставив себе у такому світлі. Та як військовий мусив підкоритися — не потурати ж дійсно «фашизму», з яким в поті чола бореться, зокрема, Верховна Рада Криму, ініціюючи створення слов'янського антифашистського фронту, загонив самооборони та добровільних дружин, що, зрештою, не такі вже й добровільні — по телевізору прозвучали погрози оргвисновками тим, кому було доручено цим перейматися і у кого справи рухаються повільно.

У той же час представницький орган Криму розпочав опитування жителів півострова щодо того, чи передати Крим Росії, чи все залиши-

ти, як є. В тому, що депутати перевищують свої повноваження і це може для них погано скінчитися, їх не переконали ні попередження головного прокурора України Віктора Пшонки, ні розпочате з цього приводу кримінальне провадження. Не повірили вони і в те, що парламент може бути елементарно розпущено — надто лояльною завжди була до кримчан Україна, яка сьогодні має й багато інших проблем.

Органом Верховної Ради є фактично і ДТРК «Крим» — саме вона затверджує на посаді генерального директора компанії та опікується її фінансуванням. Звідси і постійний потік неправдивої інформації з «голубого екрана» щодо тих, в кому проросійський сепаратистський парламент відчуває для себе загрозу. Створюючи і поширюючи міфи про українських фашистів, депутат від партії «Русское единство» Сергій Аксьонов й сам усвідомлює і публічно визнає, що насправді в Криму фашистів немає, але при цьому так говорить і буде говорити.

Думаю, що Верховна Рада України, яка скасувала, а потім повернула закон про заборону фашизму та заперечення його злочинів, мала б встановити відповідальність також за бездоказове звинувачення у цьому людей зі спекулятивними чи якимись іншими намірами, запобігаючи роздмухуванню ворожнечі в суспільстві та оберігаючи честь і гідність громадян.

Втім, полювання на фашистів уже давно стало складовою нашого життя: їх шукають в натовпі і навіть в троллейбусах молодчики напідпитку (сама тому свідок) і, просто вказавши на когось пальцем, можна зробити ту людину інвалідом.

Це я до того, що наші міліції таки дійсно варто співати осанну, бо навіть в Севастополі, як стало відомо зі слів одного з промовців, міліція вже зрослася із криміналітетом, тож з допомогою тітушок там ліквідовано євромайдан. В решті міст Криму — а Крим на форумі було представлено досить широко — активістам євромайданів лише обписують ворота та двері образливими словами або ж обклеюють стіни листівками. Здається, найбільше постраждав один із координаторів цього руху Сергій Ковальський — у нього спалили машину.

Проте, якщо порівняти Євромайдан-Крим з іншими, можна зауважити, що поведінка кримчан є найбільш виваною і толерантною, люди навіть пишуться тим, що діють в рамках українського законодавства.

На форумі, який змушені були проводити просто неба,

стоячи, прибув і гість із Києва — експерт Інституту політичної освіти Олександр Солонтей. Він зауважив, що ситуація в Криму є далеко не критичною, бо тут люди все ж можуть дискутувати. Промовець визнав, що нинішній Президент сьогодні такі є найрейтинговішим і що, механічно замінивши одні прізвища високопосадовців на інші, навряд чи вдасться докорінно змінити ситуацію. Зміни мають бути глибокими, системними, і вже після того можна здійснювати перевибори.

Кандидат психологічних наук Ірина Брунова-Калісецька зосередила увагу на психологічному аспекті ситуації, адже кримчанам й надалі жити разом і всі вони хочуть одного — щоб це життя стало кращим, тож треба зберегти взаємостосунки, попри різні погляди.

Мав слово і архієпископ Сімферопольський та Кримський Климент (УПЦ КП), який, до речі, не єдиний згадував, що ми нібито повертаємося в буремні дев'яності роки. Посилаючись на Біблію, він говорив також про роль миротворців і про те, що не можна піднімати меч на іншого, а судити нас вправі тільки Господь.

Психолог Ольга Духнич наголосила на тому, що Євромайдан бореться не проти людей тієї чи іншої національності, і в цьому проєкті є місце кожному, хто хоче бачити свою державу такою, де комфортно усім членам суспільства.

А Ескендер Барієв зосередився на соціології, згідно з якою понад 60% кримчан вважають діяльність Ради міністрів та Верховної Ради Криму неефективною. Люди ж передовсім хвилює економічна ситуація: безробіття, зростання цін, низькі доходи тощо. Цікавою була і його думка про те, що євромайданівці мають підтримувати не лише одне одного, але й тих, чий погляд сього-

дні інші, що сприятиме довірі між людьми.

Але, звичайно ж, не так, як «підтримували» учасників форуму їхні опоненти, які підтягувалися кількома колонами. Першими прибули під партійними прапорами представники «Русского единства». Згодом — Партії регіонів і насамкінець — комуністи із «Союзом советских офицеров». Засвітилися також й сімферопольський антифашистський фронт та «Стоп-майдан». Але найвишуканішими були комуністи — вони «вітали» євромайданівців гучними піснями «Бухенвальдський набат» та «Священна війна». Тут було все і разом: як про фашизм, так і заклик до «священної війни» з ним.

А з іншого боку міліцейського кордону — спідівання на те, що опоненти, присутності яких просто не могло бути помічати, згодом зрозуміють, хто дійсно відстоює народні інтереси. Люди, які побували на Майдані в Києві, здається, намагалися відтворити його дух і тут. Хтось захоплено говорив про кримських татар, які вміють гуртуватися і дружно відстоювати інтереси свого народу. А у відповідь чули від кримського татарина, котрий тривалий час пробув на Євромайдані в Києві, що там найкращі люди, найтурботливіші жінки і що він захоплюється українцями. А коли захід вже завершився, якийсь молоденький хлопчик просто підійшов до нас, жінки, і почастував медовиками. А пакуночок і був всього грамів на триста, явно не з Америки чи Євросоюзу. Ймовірно, ця дитина теж прагнула нової, іншої спільноти, де замість «уродів» і «предатели» люди кажуть одне одному добрі слова і почувуються рідними, бо стоять поряд, відгороджені від небезпеки міліцією.

Ось промовляє представник мережі колективного захисту «Свої» Олександр Гончарук. Він упевнено в підтримці цієї організації кожного, хто зазнає репресій. Новий рік хлопець зустрів у Києві під СІЗО, бо там теж були «свої», для кого, як він потім переконався, мала значення ця присутність.

А правозахисник польської національності Сергій Пилипонок вже мріяв про нові соціальні інституції, які стихійно виникли і діють на Майдані в Києві. Чому б не створити за прикладом тамтешньої дійсно безкоштовної лікарні громадський соціальний центр? І це говорила не просто маленька людина, «колішатко і гвинтик» єдиної слухняної машини, що підкоряється своєму керманіччу і яку можна скерувати й у безодню, а той, хто прагне стати творцем і експе-

риментатором, і таких в нашому суспільстві з'являється дедалі більше.

Втім, до нинішнього протестного руху входять люди різні, і лише пам'ятаючи уроки минулого, можна уникнути його помилок. Про це, звичайно, неприємно думати, але був у нас Майдан і дев'ятирічної давнини, енергетика якого, кажуть, була дуже схожою на нинішню. Зрештою, той Майдан переміг, але мало що виграло суспільство. І коли я читаю в резолюції форуму: «Активістам громадського руху Євромайдан-Крим прийняти рішення щодо його легалізації та структурізації з подальшою метою передачі місцевої влади до органів самоорганізації населення», серед яких чільне місце посядуть євромайдани та створені ними народні ради, намагаючись збагнути, як же все це мислиться в ідеалі і що виграють від цього звичайні, не заполітизовані люди, які не мають часу і снаги для громадської діяльності, а просто кваліфіковано трудяться, займаються наукою, мистецтвом, бізнесом, виховують дітей тощо? Чи зможе Євромайдан-Крим запропонувати належну кількість висококласних фахівців на усі провідні керівні посади?

Ось читаю в газеті «Думка», яка раптом стала російськомовною, публікацію, скачану з Інтернету, — «Как крымчане на Майдан ездилі». Все в ній нібито добре, але майже немає розділових знаків, а якщо стоять, то навмання. То чи можна зробити її автором, скажімо, міністром освіти? Боюся, що він не краще підготовлений і в інших галузях нашого буття, зважаючи на нинішній рівень навчання та вимоги щодо нього.

А мене ж так завжди дратує, коли наша народна депутатка (до недавнього міністр освіти) Валентина Дзоз, розмовляючи принципово у Верховній Раді України російською мовою, замість «их» говорить на камеру «ихний», хоча такого російського слова немає, як і «тута» або «тама». І це лише те, чого не можна не помітити. Вирушаючи до Києва, міністерську посаду вона залишила заступниці, подекують, своїй близькій родичці. Інші очільники міністерств — теж родичі, хоча і не кровні, а по партійній лінії. Щоправда, в Раді міністрів зберігся дехто й із «помаранчевих». Приїшовши туди на хвилі перемоги «оранжевої революції», ця людина показала себе одразу, розпродавши бажаним якомога дорожче виділені для ветеранів на честь 60-річчя перемоги у Великій Вітчизняній війні безкоштовні телефони. Моїй матері, ветерану, такий телефон за-

пропонували «по знайомству» вже за 2050 грн. (50 — для посередника у цій афері).

Тож мені як звичайній людині важливо не стільки те, до якої партії чи руху належатимуть наші керманічі у разі перезавантаження влади, скільки те, чи здатні вони будуть забезпечити людям нормальний рівень життя у всіх його аспектах, а не лише в плані свобод та ідеологічного комфорту.

Такі ж побоювання маю і щодо ситуації у країні в цілому. Сьогодні багато людей з надією дивляться на Петра Порошенка. Подобається він і мені, бо, на відміну від трійки опозиційних лідерів, вміє робити реальну справу. Втім, не сумніваюся, що у разі можливості вирішувати долю країни, замість російської позики, яка «дурно» пахне (а це справді так), він скористається позиною Євросоюзу або Міжнародного валютного фонду, що вже не просто пахне, а надається за умови здійснення непопулярних реформ. І це вдарить по кожній людині, котрій, за умови замороження зарплат і соціальних виплат, доведеться викладати щомісяця гривень на 300 більше за комунальні послуги, відшкодовуючи реальну їхню вартість, передовсім на користь Теплокомуненерго, яке, за інформацією неупереджених експертів, прагне дуже не прозоро і дозволяє собі безліч зловживань.

Для представників вищого класу це більше ніж несуттєво, адже вони оплачують ці послуги за тими ж тарифами, що і зубожілі пенсіонери та інваліди. Тож можуть дозволити собі бути принциповими, можуть критикувати і бюджет «пробідання», замінюючи його на бюджет «розвитку». А вже і за такого бюджету їхня сім'я не залишиться голодною.

А як житиметься п'ятнадцятирічному патріоту Назару, котрий, шойно приїхавши на Майдан, вже втратив від вибуху «гуманітарки» око? Чи будуть враховані його інтереси у бюджетах «розвитку», адже йому доведеться жити в майбутньому на інвалідну пенсію?

На форумі пролунав заклик вести до влади молодих. Навіщо. Молодість необхідна для спортсменів, «беркутівців», тітушок та наречених. А державним діячам потрібні досвід, розум, гарна освіта і совість. А ще добрим вишколом для них би став Майдан, але не як засіб захоплення влади, а як школа злиття зі своїм народом, відчуття його болю, прагнень і турбот як своїх власних, через котрі він вже ніколи не зможе переступити.

Тамара СОЛОВЕЙ

РЕПЛІКА

ВТРАЧЕНО ЩЕ ОДИН ДЕРЖАВОТВОРЧИЙ ШАНС

Будь-яка нормальна влада, якщо вона не є тимчасовою або окупаційною, має уважно і шанобливо ставитися до вшанування важливих, доленосних для нації та держави дат і ювілеїв. Саме вони дозволяють реанімувати втрачену історичну пам'ять та сприяти патріотичному вихованню громадян, зміцнювати та прискорювати велими складні процеси державотворення. Це вкрай важливо для України, яка за своє багатотисячолетнє рабство намагається відродити свою державність.

Зважаючи на наближення однієї з найважливіших дат для України у ХХ столітті — 60-ліття входження Криму до її складу, Кримська філія Наукового товариства імені Шевченка звернулася до перших осіб держави з пропозицією — відзначити цю дату на державному рівні. З аналогічним листом наше Товариство звернулося і до очільників Кримської автономії. Ці звернення зацікавили не лише кримські, але й загальноукраїнські засоби масової інформації. Зокрема, у повному обсязі їх опублікувала Всеукраїнська громадсько-політична та літературно-художня газета «Кримська світлиця». Прокоментував звернення і найпопулярніший в Україні часопис «День» та інші видання.

Ми сподівалися, що першою значною датою мала б підтримати кримська влада та правляча партія. А вже вони майже 20 років активно мусують свій, якийсь особливий «кримський патріотизм». Десять років тому, за президентства Леоніда Кучми, нам вдалося перекопати центральну владу, і він видав Указ про відзначення 50-ліття перебування Криму у складі України. Добре пам'ятаю, що ця подія не лишилася не поміченою і в Криму. У Верховній Раді автономії тоді відбувся широкоформатний «круглий стіл» за участі різноманітних громадських організацій та політичних партій. Ця подія широко висвітлювалася не лише у кримських, але й в загальноукраїнських ЗМІ. Ювілейній даті було присвячено цикл теле- та радіопередач. З нашої ініціативи у видавництві «Таврія» до ювілейної дати за державною програмою «Українська книга» було видано книгу «Крим: шлях до України».

За дорученням Постійного Представника Президента України в АР Крим Республіканський держархів тоді підготував цілу низку матеріалів. До цієї дати проявили зацікавленість майже всі області України. А вже після 1944 року саме наша республіка взяла найактивнішу участь у післявоєнній відбудові півострова. Упродовж 1944–1985 рр. до Кримської області було переселено понад 1 млн. українського роду. Отже, Крим після війни відроджувався мозолями та потом українського народу. І про це мусять пам'ятати лідери всіх «русских блоків», «русских союзів», «русских общин» та «русского единства». Має про це знати і кримська влада. І, мабуть, не громадські організації, а саме керівники автономії мали б продукувати ювілейні ініціативи. Вони ж не забувають щорічно помпезно відзначати День республіки та річницю завоювання Криму Російською імперією.

У відповіді на моє звернення з порушенням усіх визначених законодавством термінів, підписаний ординарним чиновником, мені повідомили, що керівництво автономії підтримує нашу ініціативу відзначення 60-ліття передачі Кримської області до складу України.

Ще дивовижніша відповідь надійшла мені з Києва. Її презентував чомусь заступник міністра культури України. Це чиновницьке кривотвірство заслуговує на те, щоб з ним ознайомилася вся Україна. Перший заступник міністра культури

України Тимофій Кохан зазначив, що міністерство підтримує ініціативу громадськості і чекає пропозицій кримських урядовців. До Києва вони тоді так і не надходили. Майже через рік після звернення до перших осіб держави надійшов лист на мою домашню адресу навіть без ідентифікації прізвища отримувача від Міністерства фінансів України. Директор департаменту фінансів соціальної сфери О. Шипко надіслав на мою адресу величезного конверта (майже 40x40 см). Відчувається, що головний фінансовий розпорядник України працює і живе з розмахом і не заощаджує на конвертах та папері.

Виявляється, що кримська влада не мала бажання відзначити знакову для всієї держави дату — 60-ліття входження Криму до складу України. Запізнілий лист високопосадовців засвідчує, що до Кабінету Міністрів вони звернулися з цією пропозицією лише після мого листа до перших осіб держави.

Доходимо висновку, що така байдужість кримських чиновників до історичної пам'яті — або свідомий саботаж, або результат малокомпетентності урядового апарату голови Ради міністрів, у якому домінують кадри з шахтарського краю. Як людина, своєю багатолітньою діяльністю тісно пов'язана з Черкащиною та уродженець Запорізької області і нагороджений Знаком «За заслуги», добре знаю, що ці області нещодавно також відзначили своє шістдесятиріччя. Для України і мешканців цих областей ці дати стали знаковими.

Ніяк не перебільшуючи значення цих областей для України, маю наголосити, що присутність Криму на карті України має важливе не лише економічне, але й політично-стратегічне значення.

Хотілося нагадати кримським можновладцям та галасливим просорійським і антиукраїнським політичним партіям, що патріотизм не вимірюється децибелами потрясіння повітря. Головна його ознака, як мені видається, полягає у тому, що ці сили роблять і зробили корисного для Криму та кримчан.

Після розвалу колишнього Союзу у Криму залишилась найпотужніша в країні наукова структура та матеріально-технічна база. Лише сільське господарство обслуговувало кілька всесоюзних та республіканських науково-дослідних установ та десятки дослідних станцій і лабораторій. Сьогодні заповітрявана влада не лише не протриває, але й ініціювала руйнацію наукової сфери. Аби не бути голосливим, нагадаємо, що у найдревнішому і найпотужнішому садівничому регіоні країни за рік до столітнього ювілею першої в країні Салгирської (Кримської) станції садівництва перетворили її у маргінальний відділ новоствореного Кримського інституту сільського господарства. Ні Верховна Рада автономії, ні Рада міністрів не стали на її захист. Ці структури дивним чином відреагували на моє тривожне звернення. Галасливі кримські «патріот-депутати», до яких я звертався, не відповіли на звернення і навіть не побажали зустрітися зі мною. Більш дієвими виявилися мої звернення та листи до небайдужої до долі садівництва громадськості.

Незадовго до Нового року славетну Кримську станцію поновили і повернули у підпорядкування спеціалізованого Інституту садівництва УААН. Мабуть, через чиновницький волюнтаризм та професійну непридатність позбувся свого теплого «хлібного» місця академічний авантюрист-реформатор, президент академії та заступник міністра агропромислового комплексу. За ним, як говорять компетентні люди, ще

й тягнувся корупційний шлейф з академічними землями та майном.

Мусимо констатувати, що кримські посадовці здали без бою ще одну наукову садівничу перлину — Помологічну станцію, колись підпорядковану знаменитому Вавіловському інституту рослинництва. На цій станції я працював понад 10 років. Знаю, що за 70 років її існування було зібрано понад 6 тисяч сортів плодівих культур. Вартість цієї колекції та багатющих земель у благодатній Бельбецькій долині сягала кількох мільярдів доларів. Ще у 70-ті роки минулого століття до неї проявляли зацікавленість американські помологічні інститути.

Сьогодні ця колись потужна наукова установа, окраса садівничої науки всього Союзу і унікальна земля перетворилася у справжню руїну. А в здичавілих садах під прикриттям очерету та ломиноса кримські мисливці полюють на звирину.

Отже, кримський патріотизм — це дуже конкретна і вельми відповідална справа.

Нам видавалося, що відзначення на державному рівні 60-річчя входження Криму в Україну — привід для серйозної фахової розмови про відродження його колись потужного економічного потенціалу.

На нашу думку, святкування на державному рівні 60-ліття повернення Криму в Україну стало б об'єднуючим чинником для всієї України, об'єднало б і Захід, і Схід, оскільки після 1944 року Крим відроджувала і відбудовувала вся Україна. Ювілейна дата дозволила б подолати руйнівні для Криму і України сепаратистські настрої певної частини кримського соціуму та деструктивної Президії ВР автономії.

Ювілей — це ще один привід для серйозної розмови про перспективу розвитку провідного курортного району не лише України, але й світу, визнання пріоритетних галузей його економіки. На жаль, цього не сталося, і винні у такому провалі не «київські дядьки», як про це часто говорять так звана місцева, головним чином донецька, політична та господарська еліта. Цього серйозно потребують такі бюджетонаповнюючі галузі, як садівництво, виноградарство, ефіроолійні культури, зрошувальне землеробство та рисівництво.

Тож крім політичних гасел про введення надзвичайного стану, щоб захармонити певну політичну силу та перекрити шлях до Криму мешканцям Західної України, Верховна Рада автономії врешті-решт має зайнятися невідкладними кримськими справами та взятися покращувати життя кримчан хоча б наприкінці перебування регіоналів при владі.

З цієї патової ситуації, безумовно, вихід є — провести святкування цього визначного ювілею за кошти кримського бюджету. Для цього можна спрямувати хоча б кошти, заощаджені на чиновницьких поїздках за кордон та гучному святкуванні «Великого русского слова»...

Петро ВОЛЬВАЧ, академік УЕАН, дійсний член НТШ, член НСПУ, лауреат премії ім. Л. П. Симиренки, науковець і садівник з 50-літнім стажем

«Нерушимая дружба, коммунистическое отношение колхозников к труду в артели им. Калинина видны везде и всюду. Ранним утром по улице проишмели колхозные автомашины: шоферы, а среди них — половина переселенцев с Украины, отправилась в Симферополь за удобренными. Спешит на работу в семенной склад бригады по техническим и масличным культурам Григорий Александрович Шевченко. Он из Канева, с родины великого кобзаря Украины — Тараса Шевченко. В прошлом году его бригада собрала по 34 центнера шалфея с гектара, намного перевыполнив плановое задание. Сейчас бригада готовит к весне семена. С утра до вечера стучат сортировки и триера. Члены бригады — переселенки с Черниговщины — Вера Доля и Софья Сумко показывают пример высокопроизводительного труда всем колхозникам: ежедневно они выполняют почти по полторы нормы.

Колхоз полностью обеспечил себя семенами всех культур для весеннего сева, завершил их очистку, проверил на всхожесть. Семена хранятся в сухом и чистом помещении. Несмотря на это, агроном МТС в колхозе т. Редько, прибывший в Крым с Киевщины, напоминает заведующему складом переселенку с Черниговщины т. Гапоненко:

— Посматривай хорошененько, Евгений Михайлович, не сыреют ли, не греются ли семена.

В прошлом году овощеводческая бригада, которой руководит украинец с Умани Павел Кричинный, собрала с каждого гектара по 465 центнеров поздней капусты, бригада Савелия Ловинова немного меньше — по 445 центнеров. Это задело самолюбие коренного жителя Краснокрымки, и он решил в этом году во что бы то ни стало обогнать своего товарища. В этом социалистическом соревновании крепнет дружба бригад, состоящих напловину из переселенцев с Украины...

И. Поляков.

Колхоз им. Калинина Зуевского района.

«Крымская правда», № 12 (9417) за 17.01.1954 г.

Петро ВОЛЬВАЧ

ЧИ СТАВ БИ КРИМ

Здавалося б, політичні діячі, які не мають ніяких стосунків з фахівцями з психіатрії, не повинні серйозно перейматися проблемами, на яких історія і саме життя вже давно поставили крапку. У таких випадках люди зважають на нову історичну ситуацію. З урахуванням її вони і намагаються опікуватися реальними земними справами, перш за все дбати про добробут та благополуччя у своїх оселях, селі, місті і загалом у державі. А вже навіть школярів, який не вельми сумлінно вивчав історію, видаються безглуздими намагання окремих сучасних російських політиків, певних політичних сил порушувати і змінювати усталені міжнародні норми співжиття, кордоні між державами та перелицьовувати карту світу. Добре відомо, що цей шлях завжди приводить країни і суспільство не лише до конфронтації, але й спричиняє виникнення глобальних катастроф.

Гадаю, що навіть імперсько-шовіністичні політичні яструби у сучасній Росії не наважаться порушувати питання про відміну безпрецедентного продажу США в 1867 році Аляски, прихопленої ще у першій половині XVIII століття, або вимагати від Китаю повернення «ісконно русского» міста Порт-Артура (Льюшуня). Якщо стати на цю досить небезпечну стежку, то питань постане дуже багато, адже з XV століття Росія за рахунок сусідів у кількості разів розширила свою територію.

Проте політика подвійних стандартів, притаманна царській Росії, більшовицькому СРСР та нівітній Російській Федерації, ідеологія богообраності та месіанізму, які завжди ятрили «загадочну русскую душу», заважають певним силам ще й сьогодні змиритися з актом приєднання Криму до України в 1954 році.

Незважаючи на цілковиту ясність зазначеної проблеми, юридичну бездоганність оформлення передачі в 1954 році Кримської області Україні та цілу низку міждержавних і міжнародних угод та експертних питань про легітимність цього акту продовжує хвилювати російських політиків. Зауважимо, що проблема постала лише після 1991 року, коли розвалився СРСР, а агонізуючій Росії не вдалося разом з Чорноморським флотом (він за логікою та згідно з існуючим на той час міжнародним правом і укладеними угодами між Україною і Російською Федерацією мав належати нашій державі) перетягнути у російське підданство і Крим. Особливою заповзятістю упродовж найважчих і найнебезпечніших для незалеж-

ності України 1991–1995 рр. вирізнялися всілякі місцеві кримські антиукраїнські сили на кшталт РДК, «Русского блока», «Союза советских офицеров» та численних «Русских общин», конгресів та різноманітних шовіністичних контор, створених за солідної підтримки «братського государства». Всі вони вимагали (і досі вимагають) негайного повернення на історичну батьківщину, але кожен з них неодмінно хотів би прихопити з собою ще й Крим. Були й такі, яким і Криму видавалося мало. Наполягали навіть на поверненні Росії всієї Південної та Східної України.

Цілком закономірно, що на порозі думських та президентських перегонів у Росії «кримське питання» знову впливало на політичну поверхню. Проте, зрозумівши безперспективність зазіхань на повернення «города русской славы» Севастополя та Криму загалом, наприкінці минулого року російські політики й політехнологи зосередили увагу на «історичному русском» Азовському морі, Таманській косі та піщаному острові Тузла (Середньому). Ніхто з ініціаторів та самих виконавців безглузого будівництва греблі не зважав ні на величезні, викинуті на вітер, вірніше, у воду, кошти, та неминучу екологічну катастрофу. Дуже тривожить те, що російське суспільство не обурилось цим небезпечним політичним авантюризмом та екологічним вандалізмом. Невиліковно хворий на імперський шовінізм «старший брат» одностайно задекларував, що невідомий для всіх піщаний острів у Керченській протоці для нього важливіший від добросусідських відносин з Україною. А мали б порушити хоча б кількасот громадян великої Росії (перш за все російські демократи, якщо вони там воляться) перед владою питання: хіба не доцільніше величезні кошти платників податків викидати не на вітер, а на врятування гинучого російського села або у північних регіонах, або у зоні класичних чорноземів? Існує в Росії й інший пишний букет соціально-економічних проблем. І вельми поміляються ті з кримських урядовців імперських патріотів, коли вважають, що в Росії їх не існує. Вони, можливо, не такі численні, але ще болочіші, ніж в Україні.

Викликає подив, що деякі проросійські налаштовані депутати кримського парламенту (а вони, до речі, є теж громадянами України і мали б опікуватися інтересами держави, в якій вони живуть і яка їх годую), аби підняти свій підупалий політичний рейтинг у суспільстві, продовжують експлуатувати акт

приєднання Криму до України у 1954 році. Намагаючись посягти розбрат та неспокій у суспільстві, збурити кримське населення, яке тільки почало оговтуватися від політичних і етнічних протистоянь, вони знову нав'язують своїм виборцям думку про неправомочність рішень вищих законодавчих органів СРСР, РРФСР та УРСР стосовно приєднання Кримської області, називають це «подарком Хрущова», якого виставляють не те що симпатиком, а затятим українським націоналістом.

Аби внести певну ясність у це питання і покласти край політичним провокаціям, інсинуаціям, спекуляціям і пліткам ще раз повернемося до визначної події, яка відбулася у лютому 1954 року, — прийняття рішення про введення Кримської області до складу Української РСР.

Правові аспекти передачі не лише вітчизняними, але й солідними міжнародними організаціями достатньо вивчені. Вони визнані юридично бездоганними. Тим, хто цікавиться цим питанням, рекомендуємо звернутися до фундаментального дослідження професора В. Буткевича «Право на Крим». Праця вперше видрукувана в газеті «Літературна Україна», виходила

стика свідчить, що за час війни населення в Криму зменшилося вдвічі і до травня 1944 року становило 780 тисяч осіб, а після депортації кримських татар тут лишилося близько 500 тисяч. Якщо говорити образно, то всіх післявоєнних мешканців Криму можна було зібрати на територіях сучасного Сімферополя та Феодосії.

Уже в перші дні і місяці після визволення Криму від фашистських окупантів сільське господарство, занедбане війною, зазнало величезних збитків. Сталінсько-берізьські опричники, ніби навмисно, приурочили виселення кримських татар до розпаду весняних робіт, коли повинні були закладатися основні майбутнього урожаю. У більшості кримських сіл уже влітку не було кому зібрати й мізерні дарунки землі. По моторошно безплідних, понижених та пограбованих татарських селищах та садибах бродили лише зголоднілі коти та собаки.

Перша хвиля переселенців до Криму з глибинних областей Росії не принесла бажаних наслідків. Люд із лісистої Росії важко приживався в степу і не міг адаптуватися до гірської місцевості. Ще важче переселення давалася вельми складна й специфічна землеробська культура. Сади, виноград, ефірони, тю-

жолгоспам завдавалося великої шкоди. Темпи посадки попередніх років не можна визнати задовільними» («Крымская правда», 8 жовтня 1953 рік).

Дуже занедбану виявилася ця важлива галузь не лише в рядових колгоспах та радгоспах області, але й у спеціалізованих господарствах Кримського виноробного тресту. За повідомленням кореспондентів «Крымской правды» Г. Тетенкова і В. Дюніна, навіть у фірмових магазинах не можна було придбати марочні вина «Сонячна долина», «Судак», «Кагор», «Ташли». Майже половину продукції заводи Кримського виноробного тресту змушені були виготовляти з привізного винограду, оскільки власного винограду в господарствах вирощували дуже мало. Зазначені автори пишуть: «Упродовж останніх років радгоспи збирають вельми низькі врожаї і погано забезпечують сировиною заводи. Нові плантації розширюються повільно, а старі скорочуються та зріджуються. Замість оновлення плантацій трест пропонує радгоспам списувати старі виноградники як економічно збиткові. В радгоспі «Сонячна долина» списано 30 га виноградників, у радгоспі «Феодосійський» заплановано списати 24 га занедбаних плантацій.

Повільно створюються нові плантації. Замість 210 га по тресту їх посаджено лише 31

га. У радгоспі «Сонячна долина» одержали лише 16,1 ц/га винограду, тоді як до війни вирощували по 60 ц/га сонячних ягід. У господарстві низька культура агротехніки. На 316 га міжряддя плантацій зовсім не оброблені. Старі безсистемні насадження взагалі не обробляються» («Крымская правда» від 7 червня 1953 р.).

До війни алуштинські виноградники славилися високими врожаєм і забезпечували виробництво унікальних марочних вин. Проте упродовж десяти післявоєнних років нові господарі так і не спромоглися відіграти цю галузь. Науковий співробітник інституту «Магарах» П. Кібалов у газеті «Крымская правда» за 11 вересня 1953 року писав: «Незважаючи на сприятливі природні умови і забезпеченість Алуштинської МТС тракторами, машинами і землеобробною технікою, а також потужну енергетичну базу, урожай винограду в останні роки лишається досить низьким. Головна причина — систематичне невиконання або неякісне проведення агротехнічних заходів. У колгоспах майже не впроваджуються нові досягнення науки та передового досвіду».

Про катастрофічний стан садівничої галузі у післявоєнні роки свідчить інформація Т. Григор'єва з Кіровського району: «Минулої осені, як і раніше, виноградари та садівники району не порадували Батьківщину й себе достатком винограду і фруктів. Майже всюди урожай був досить низький... В колгоспі ім. Маленкова сад посаджено давно. Минулої осені мали зібрати перші плоди, а їх зовсім не було. Та й чи можна сподіватися на виконання плану і тепер, якщо сад перетворено у випас для худоби» («Крымская правда», 16 січня 1954 р.).

Навіть через десять років після війни овочівництво в Криму не досягало довоєнних показників і було неспроможним задовольнити потреби місцевого населення. Газета «Крымская правда» у передовій статті 14 серпня 1953 року, аналізуючи стан галузі, писала: «На жаль, сучасний стан овочівництва у нашій області не задовольняє потреби населення у свіжих овочах у зимовий та весняний періоди. І цього року багато колгоспів незадовільно впоралися з посівом насіння і посадкою розсади, несвое-

часно і на низькому рівні проводять догляд за рослинами. Городи поросли бур'янами, ґрунт своєчасно не розпушується, несвоечасно проводять поливи. Ранніх овочів колгоспи і радгоспи здали до смішного мало. Масовий збір і здача овочів розпочалися лише в червні».

Усього в Криму на кінець 1953 року нараховувалося лише шість теплиць. У квітні 1953 року облвиконком прийняв постанову про будівництво теплиць в Алуштинському, Бахчисарайському, Євпаторійському, Зуйському, Сакському і Старокримському районах. Проте ця постанова так і лишилася не виконаною («Крымская правда», 14 серпня 1953 року).

Як же оцінювала стан сільського господарства області в перші післявоєнні роки обласна партійна організація і яку роль відігравала вона у відродженні галузі? Якщо оцінювати діяльність партійних і господарських органів за кінцевими результатами, то слід визнати, що внесок обласної «керівної і спрямовуючої сили» у той час у розбудову сільського господарства був досить низьким, а діяльність її — малоефективною. Виявилася безперспективною орієнтація обласного керівництва на поновлення трудових ресурсів регіону лише за рахунок переселенців з Росії. Ще тоді, коли Крим був у складі РРФСР, стало зрозумілим, що у цьому вельми складному і примхливому природно-кліматичному регіоні можуть прижитися лише люди з древньою степовою землеробською культурою.

Сьогодні нішній головний редактор

«ОРДЕНОМ НА ГРУДЯХ ПЛАНЕТИ», ЯКБИ НЕ УКРАЇНСЬКІ МОЗОЛІ?

вона і окремим виданням. З публікацій останніх років раджу також уважно почитати працю відомого історика, професора Володимира Сергійчука «Український Крим» (Київ, 2001). На жаль, вона чомусь «не дійшла» до кримського читача, особливо до навчальних закладів. Тому упродовж 2003 року її друкувала «Крымская світлиця».

Вельми інформативною у так званому «кримському питанні» є і аналітична праця Михайла Лукінюка «Україна, Крим, Росія» (Київ, 2000 р.).

Ми свідомо не використовуємо зазначені джерела, вирішивши поглянути на проблему зсередини, тобто із самого Криму. Для цього нам довелося вдатися до вивчення регіональних статистичних матеріалів та проглянути кримську пресу, що видавалася напередодні передачі області, тобто упродовж всього 1953 року і з початку наступного 1954-го до самого травня.

Опрацювавши ці джерела, дійшли висновку, що виток рішення про передачу Кримської області зі складу РРФСР до складу Української РСР потрібно шукати в трагічному для півострова 1944 році. Для Криму Велика Вітчизняна війна скінчилася весною 1944-го. Безперечно, упродовж 1941-1944 років народне господарство країни зазнало величезних збитків, оскільки півостровом двічі прокочувалися руйнівні хвилі війни. Руйнівні наслідки війни як в Криму, так і в інших регіонах України, Білорусії та в окупованих областях Росії істотно не відрізнялися. Всім їм протягом тривалого часу не вдалося досягти довоєнного рівня виробництва. Але в Криму економічна та соціальна ситуація у повоєнну добу виявилася надзвичайно складною, навіть катастрофічною. Значною мірою кризу економіки, особливо сільськогосподарського виробництва, тут спричинила масова депортація кримськотатарського народу, греків, вірменів, чехів та болгар. А в перші дні війни з Криму було вивезено ще й понад 50 тисяч німців, які мешкали тут ще з часів Катерини II. Отже, загальна кількість вивезеного з Криму люду сягала близько 300 тисяч. Якщо ж урахувати, що доросле чоловіче населення воювало на фронтах і зазнало значних втрат, після депортації кримських татар та інших національних меншин півострів практично обезлюднів. Офіційна статисти-

ка свідчить, що за час війни населення в Криму зменшилося вдвічі і до травня 1944 року становило 780 тисяч осіб, а після депортації кримських татар тут лишилося близько 500 тисяч. Якщо говорити образно, то всіх післявоєнних мешканців Криму можна було зібрати на територіях сучасного Сімферополя та Феодосії.

Уже в перші дні і місяці після визволення Криму від фашистських окупантів сільське господарство, занедбане війною, зазнало величезних збитків. Сталінсько-берізьські опричники, ніби навмисно, приурочили виселення кримських татар до розпаду весняних робіт, коли повинні були закладатися основні майбутнього урожаю. У більшості кримських сіл уже влітку не було кому зібрати й мізерні дарунки землі. По моторошно безплідних, понижених та пограбованих татарських селищах та садибах бродили лише зголоднілі коти та собаки.

Перша хвиля переселенців до Криму з глибинних областей Росії не принесла бажаних наслідків. Люд із лісистої Росії важко приживався в степу і не міг адаптуватися до гірської місцевості. Ще важче переселення давалася вельми складна й специфічна землеробська культура. Сади, виноград, ефірони, тю-

жолгоспам завдавалося великої шкоди. Темпи посадки попередніх років не можна визнати задовільними» («Крымская правда», 8 жовтня 1953 рік).

жолгоспам завдавалося великої шкоди. Темпи посадки попередніх років не можна визнати задовільними» («Крымская правда», 8 жовтня 1953 рік).

Дуже занедбану виявилася ця важлива галузь не лише в рядових колгоспах та радгоспах області, але й у спеціалізованих господарствах Кримського виноробного тресту. За повідомленням кореспондентів «Крымской правды» Г. Тетенкова і В. Дюніна, навіть у фірмових магазинах не можна було придбати марочні вина «Сонячна долина», «Судак», «Кагор», «Ташли». Майже половину продукції заводи Кримського виноробного тресту змушені були виготовляти з привізного винограду, оскільки власного винограду в господарствах вирощували дуже мало. Зазначені автори пишуть: «Упродовж останніх років радгоспи збирають вельми низькі врожаї і погано забезпечують сировиною заводи. Нові плантації розширюються повільно, а старі скорочуються та зріджуються. Замість оновлення плантацій трест пропонує радгоспам списувати старі виноградники як економічно збиткові. В радгоспі «Сонячна долина» списано 30 га виноградників, у радгоспі «Феодосійський» заплановано списати 24 га занедбаних плантацій.

Повільно створюються нові плантації. Замість 210 га по тресту їх посаджено лише 31

га. У радгоспі «Сонячна долина» одержали лише 16,1 ц/га винограду, тоді як до війни вирощували по 60 ц/га сонячних ягід. У господарстві низька культура агротехніки. На 316 га міжряддя плантацій зовсім не оброблені. Старі безсистемні насадження взагалі не обробляються» («Крымская правда» від 7 червня 1953 р.).

До війни алуштинські виноградники славилися високими врожаєм і забезпечували виробництво унікальних марочних вин. Проте упродовж десяти післявоєнних років нові господарі так і не спромоглися відіграти цю галузь. Науковий співробітник інституту «Магарах» П. Кібалов у газеті «Крымская правда» за 11 вересня 1953 року писав: «Незважаючи на сприятливі природні умови і забезпеченість Алуштинської МТС тракторами, машинами і землеобробною технікою, а також потужну енергетичну базу, урожай винограду в останні роки лишається досить низьким. Головна причина — систематичне невиконання або неякісне проведення агротехнічних заходів. У колгоспах майже не впроваджуються нові досягнення науки та передового досвіду».

Про катастрофічний стан садівничої галузі у післявоєнні роки свідчить інформація Т. Григор'єва з Кіровського району: «Минулої осені, як і раніше, виноградари та садівники району не порадували Батьківщину й себе достатком винограду і фруктів. Майже всюди урожай був досить низький... В колгоспі ім. Маленкова сад посаджено давно. Минулої осені мали зібрати перші плоди, а їх зовсім не було. Та й чи можна сподіватися на виконання плану і тепер, якщо сад перетворено у випас для худоби» («Крымская правда», 16 січня 1954 р.).

Навіть через десять років після війни овочівництво в Криму не досягало довоєнних показників і було неспроможним задовольнити потреби місцевого населення. Газета «Крымская правда» у передовій статті 14 серпня 1953 року, аналізуючи стан галузі, писала: «На жаль, сучасний стан овочівництва у нашій області не задовольняє потреби населення у свіжих овочах у зимовий та весняний періоди. І цього року багато колгоспів незадовільно впоралися з посівом насіння і посадкою розсади, несвое-

часно і на низькому рівні проводять догляд за рослинами. Городи поросли бур'янами, ґрунт своєчасно не розпушується, несвоечасно проводять поливи. Ранніх овочів колгоспи і радгоспи здали до смішного мало. Масовий збір і здача овочів розпочалися лише в червні».

Усього в Криму на кінець 1953 року нараховувалося лише шість теплиць. У квітні 1953 року облвиконком прийняв постанову про будівництво теплиць в Алуштинському, Бахчисарайському, Євпаторійському, Зуйському, Сакському і Старокримському районах. Проте ця постанова так і лишилася не виконаною («Крымская правда», 14 серпня 1953 року).

Як же оцінювала стан сільського господарства області в перші післявоєнні роки обласна партійна організація і яку роль відігравала вона у відродженні галузі? Якщо оцінювати діяльність партійних і господарських органів за кінцевими результатами, то слід визнати, що внесок обласної «керівної і спрямовуючої сили» у той час у розбудову сільського господарства був досить низьким, а діяльність її — малоефективною. Виявилася безперспективною орієнтація обласного керівництва на поновлення трудових ресурсів регіону лише за рахунок переселенців з Росії. Ще тоді, коли Крим був у складі РРФСР, стало зрозумілим, що у цьому вельми складному і примхливому природно-кліматичному регіоні можуть прижитися лише люди з древньою степовою землеробською культурою.

Сьогодні нішній головний редактор

«БАНДЕРОВЦЫ МАЙДАНА» РУЙНУЮТЬ ПРОПАГАНДИСТСЬКІ СТЕРЕОТИПИ

Білорусько-литовський «десант»

Охоронці демократичних цінностей

(Продовження.
Поч. на 1-й стор.)

Потім зустрів чотирьох севастопольців із «Славянсько-го возродження». Напередодні вони давали інтерв'ю для українського телебачення. Підкреслили, що на стороні Майдану. Я запитав, чи не бояться хлопці повертатися в рідне місто? Відповіли, що сподіваються на кращий варіант. Кияни, волиняни, галичани підходили до севастопольців і дякували їм. У цей час на іншому кінці Майдану сидів вусатий киянин із синьо-жовтою стрічкою на голові. На ній був лаконічний напис: «Достали!». А в руках він тримав плакат з написом: «Я — русскоязычний український націоналіст. Банду прочь!».

БІЛОРУСЬКИЙ ПРАПОР ЛЕГІТИМІЗОВАНО В КИЄВІ

В одній з попередніх статей я згадував білоруску, яка прибирала територію біля барикади. Тоді їй вирішили допомогти два молодих ялтинця. Білоруска, кандидат психологічних наук, наголошала, що Майдан повинен максимально демонструвати європейськість. Тому прибирати треба постійно. Чим більше людей включиться в цей процес, тим краще буде для спільної справи. Ну, що ж, ретранслялю думку цієї інтелігентної білорусочки. Вона, певно, має рацію. До речі, про неї я згадав у день прощання з Міхасем Жизневським. Виходить, що не такий вже й малий внесок білорусів у справу Майдану. Переконали, що поетичні твори про Майдан будуть на-

писані не лише українською і російською, але й білоруською мовою. Зрештою, вони вже з'явилися:

*Чорны дым смярдзіць кублом паганым,
Белы снег лавіць спрабуе кулі...*

Читають зі сцени. Ведучий згадує, що улюбленою піснею бійця самооборони Майдану Міхася Жизневського була лемківська пісня «Пливе кача по Тисині». Там є слова про те, що молодий повстанець передбачає свою смерть у чужому краї і те, що могили йому викопають зовсім чужі люди. Невже Міхась передбачав свою долю? Справді, не за Білорусь він загинув, а за Україну. Але саме цим він і обезсмертив себе. Бо ті, про кого починають писати поети, вже не вмирають. А білоруські поетичні рядки, присвячені майданним подіям, досить сильні:

*...Там — «сопротивления оча»,
Снайпер-беркут меціць*

*на вачах,
Куля в ока вершніку Багдану,
Куля в ока пешаму Тарасу*

*Україна, сьцішся і замры,
Так паюць слятыя кабзары...*

Сьогодні я цитую багато віршів. Інакше й не виходить. Мені важко прогнозувати, чим закінчиться Майдан. Але можу запевнити, що з'явиться дуже багато хороших віршів про ці події. Можливо, не всі вони будуть надруковані. Можливо, не всі будуть геніальними. Але вони неодмінно з'являться! Певно, моїм однодумцем є вище цитована Влада Вернадських. Щоправда, вона писала свої рядки тоді, коли ще не було людських жертв:

Необязательно так любить,

*Чтоб загонять в сердце занозы
В стране Тараса, Леси и Лины
Необязательно говорит*

прозой...

Ой, скільки вже тих шипів і «заноз» у наших серцях...

Але поезія вже розправляє свої могутні крила, вона потужніша, ніж майданна проза.

* * *

...Незабаром мають пронести труну із тілом Міхася Жизневського. Виходить, що він приніс з собою у повстанський Київ білоруське поетичне слово. Саме він, Міхась Жизневський, остаточно легітимізував у Києві національний білоруський прапор. Його вже впізнають. Цей прапор прописався на Грушевського. Коли біля нього священик УПЦ КП читав молитву, я зробив фото. Потім бачив цей прапор біля Михайлівського золотoverхого. Бачив, як з собору виходили побратими усовця. Синьо-жовтий і біло-червоно-білий стяги поряд. Люди, які неодноразово втрачали бойових побратимів у Чечні та в Абхазії, тепер ховають повстанця, який поліг в українській столиці. Виглядають не найкращим чином, дуже засмучені, але їхній настрій можна зрозуміти. Потім бачу Петра Порошенка — у нього також сльози на очах. Поряд чую розмову киян: «Раньше мои дети играли в «наших и немцев», а теперь — в наших (т. е. евромайдановцев) и титушек. Слово «беркутня» у них также ругательное...». Ловлю себе на думці, що кияни дуже зміни-

лися за останні два місяці. Відповідно змінилися і їхні діти. Отак, чого доброго, усі кияни скоро стануть «бандеровцями» — з точки зору російських імпершівністів.

«БАНДЕРІВКА» КОРЕЙСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ

Там же, на Майдані, випадково зустрів Світлану Лі, кореянку, яку пам'ятаю ще з середини 70-х років. Вона тоді навчалася в Українській сільськогосподарській академії, я бачив її неодноразово. Дівчина характерної зовнішності, яка розмовляла українською, не могла не привертати увагу мешканців студентських гуртожитків Голосієва. Не могла не запам'ятатися! Власним прикладом вона ніби закликала шанувати мову корінного народу. Тоді в Києві мало хто демонстрував таку мовну стійкість. Це було досить небезпечно. Потім, на початку перебудови, юна кореянка вже публічно підтримала відродження української мови. Тоді ж про неї було написано вірш:

*Звідки ти взялася,
така дивна й мужня?
З виду як чужинка,*

Світлана Лі

*а по серцю дружна,
Зернятко Кореї,
випадковість долі,
Обивзлась мужньо
в українським болю...*

Довго Світлана не знала, хто є автором цього вірша, і лише через багато років дізналася, що ці рядки написав православний священик з Волині. На Майдані Світлана стояла біля портрета загиблого героя Майдану Сергія Нігояна. Про що вона думала тоді? Може, мотиви вірменина були їй добре зрозумілими і вона вважала його своїм духовним братом? А може... Зрештою, не тільки Світлані цікаво бути присутнім при болісних пологах, при народженні української політичної нації. Тим паче, що ці пологи відбувалися не в Карпатах, не на острові Хортиця, а в самісінькому центрі української столиці. Я уважно перечитав записку, адресовану Сергію Нігояну: «Сережа, завжди буду тебе помнитъ. Спи с миром, чис-

тий и благородный человек. Бог забирает такими юными только самых достойных». Не знаю автора записки, але вона є важливим штришком у груповому портреті так званого «бандерівського» середовища Майдану. Вірмени, поляки, литовці, білоруси, корейці... І всі вони «буржуазні», всі — націоналістичні. Ось тільки народ наш люблять.

МАЙДАН ЦЕМЕНТУЄТЬСЯ І КРИМСЬКО-ТАТАРСЬКИМ ПЛОВОМ

Ми також повинні озиватися... Ну, скажімо, в кримськотатарському болю. Цим чудовим людям з Криму варто особливо подякувати. Відчувалося, як їм непросто в Києві — і тривожно, бо чутки всякі ходять, та й родину довго не бачать... Я вже не кажу про те, що холодно, особливо в люті морозні дні наприкінці січня. На барикади не лізли, варили плов. (Закінчення на 7-й стор.)

Українська молитва за білоруса

Севастопольці — за Євромайдан!

Зате шоразу, коли плов був готовий, кримські татари могли отримати неабияке моральне задоволення. Майданівці вишикувалися в довгу чергу — в надії, що і їм вистачить. Потім «щасливчики», які достоялися, всіляко вихваляли кожен черговий плов — справжнє диво кримськотатарської кухні. Яюсь я уточнив у

Рустем Аблятіфов

Мустафи Османова — чи справді він привіз на Майдан 25 тисяч гривень з власних заощаджень? Так прямо і запитав. На що добрий приятель нашого незабутнього «світличанина» Ореста Корсовецького відповів, що «своїх» привіз лише 15 тисяч, решту додала кримськотатарська громада. За таку жертвенність українці, звичайно, були дуже вдячні. Отже, й плов вариться марно — він непогано цементує принаймні якусь частину київського Майдану. А ще мене приємно вразив Рустем Аблятіфов добрим знанням української мови. В школі її, звісно, не вивчав, шоправда, закінчив Морську академію в Одесі, але ж це не той навчальний заклад, який українізує... Тим паче, не українізував у радянський період, коли там навчався Рустем. Просто майданівець з Криму володіє, як і я, «аркоджним перевисанням до на-

родів». Можете собі уявити, наскільки приємним було наше спілкування на Євромайдані. Але цього ніколи не збагнути людям з імперським мисленням, а також тим, хто їхав на Антимайдан з примусу чи за гроші.

«ДОГОНЯЙ, ПОКА НЕ ПОЗДНО, ДВАЖДЫ КИЕВСКУЮ РУСЬ»

На жаль, вірші поетів Євромайдану найчастіше подаються без коментарів, тому деякі моменти потребують пояснення. Або ж можна лише гадати, що хотів сказати автор. Скажімо, в одному поетичному творі спочатку є слова, які усім зрозумілі:

*Замечательно нас тянут,
Проверяют на разрыв
Дорогой кремлевский праник,
А кнуты у нас свои...*

Щодо багатів зрозуміло; як можуть наш народ «проверяють на разрыв» — також. Нинішні події якраз і підтверджують, що тріщинка поміж Сходом і Заходом реально

існує, і в період протистояння її можна суттєво поглибити.

А є рядки того ж автора, які потребували б коментаря:

*Воля нам нужна,
как воздух,
Ты ж, огромная,
не трусь!
Догоняй, пока
не поздно,
Дважды Киевскую
Русь!*

Воля потрібна всім людям, незалежно від національності. Думаю, що й росіянам також. А далі що — звернення до Росії? «Ты ж, огромная, не трусь...». Велика Росія (і її народ) повинні рішучіше наздоганяти Україну в її просуванні до Європи? Тоді чому Україна є «дважды Киевской Русью»? Один раз — історично, а вдруге чому? Тому, що Київ давно вже так наочно не демонстрував свою волелюбність, як тепер, на початку третього тисячоліття? Він, дійсно, повернув свою древню славу. Тут нема чого заперечити.

І вкотре зверніть увагу: вище цитовані вірші — патріотичні, просвірепейські, але ж вони російською мовою! Дивна річ виходить... У тому таборі, де на прапорах Бандера і Шухевич, — там панує толерантність, етнічне розмаїття, багатомовність, дух солідарності. А там, де Пушкін, Лермонтов і Достоевський, — там чомусь лише одна мова, одна панівна нація, одна імперська культура, там викрадення і тортури, насильство і смерть... І непросте буде мільйони учасників українських Євромайданів переконати в чомусь протилежному. Тому російські патріоти (в Росії і у нас) повинні швидше визначитися — на чиему вони боці? На боці Правди і повсталого українського народу чи на боці сил темряви? Від сьогоднішньої позиції інтелігенції Росії значною мірою залежить доля українсько-російських стосунків у майбутньому.

Сергій ЛАЩЕНКО

Чеченці з Україною!

ВИТАЄМО!

Сергію Лащенко — 60!

Сергію Лащенко сьогодні 60! Його ми раді щиро привітати. Він — журналіст. Він нам по духу брат, Єднає з Кримом він свої Карпати. На ниві газетярській безустанно йому судилося славно так трудиться. Він світлі лиця висвітлив з Майдану У чесних репортажах

для «Світлиця». Єднає він Україну для добра, Щоб в ній були довкілля мир і спокій, Й свою любов з невтомного пера Переливає у статті глибокі. Байдужими вони нас не лишають — В них все правдиво, чесно, без прикрас. Сергія знає Львів, і Крим, й Донбас, І в Білорусі

добре його знають! Сергію Лащенко ще тільки 60, Душа ж у нього молода ще дуже! Прийми вітання наше, любий друже, З тобою славно жити й працювати! Нехай іще багато літ, Сергію, Тобі «Світлиця Кримська» серце гріє! Данило Кононенко і всі «світличани»

КРЕМЛЮ ТА ЙОГО ПАХОЛКАМ ПОТРІБНА УКРАЇНА БЕЗ УКРАЇНЦІВ?

Коли більшовики та їхні союзники наприкінці 1917 року не змогли здобути більшість на Всеукраїнському з'їзді рад у Києві, їхні делегати притомом переїхали до Харкова, об'єдналися там із членами збільшовизованих рад міст Слобожанщини, Донеччини та Луганщини і проголосили себе єдиною законною владою Української Народної Республіки. А оскільки жодних шансів здобути контроль на всій території УНР вони не мали (як засвідчили вибори до Установчих зборів, за більшовиками йшло приблизно 10% люду), то вони закликали на допомогу «братню Росію».

Втім, її і кликати не треба було — адже більшовики України буди обласною організацією російських більшовиків, повністю підпорядковану ЦК партії й уряду Советської Росії; підризна агенатура Леніна та Троцького вільно діяла на території УНР і, користуючись демократичністю української влади, розкладала зсередини військову та державний апарат і засипала міста та села республіки безплатною пропагандистською пресою, яка на всі заставки лаяла «українських буржуазних націоналістів» та обцяла незчисленні блага від дружби з Росією.

І — поїхало-покоотилося. Вслід за газетною тріскотнею про «озвірих націоналістів» (на шастя, телебачення тоді ще не винайшли...) пішли в бій «добровольчі» загони під прапорами і від імені «харківської УНР». Почалася війна, яку дехто називає російсько-українською, а варто було б назвати «советсько-радянською». Або першою колоніальною війною більшовиків, які ринули упокорювати найважливішу для метрополії бунтівну провінцію Російської імперії. Змінився прапор, змінився гімн, номінально у Росії була проголошена «пролетарська демократія» — а імперіалізм залишився на місці й під новою шабатуркою. Щоправда, остання була надто вже блискучою, тож звабила тоді, в 1917-му, чимало малоросів та інших жителів України...

А наприкінці 1918-го більшовики (які завоювали було УНР, та були звідти викинуті, причому не німцями-австрійцями, а як засвідчив у листі до Леніна один із нечисленних українців у керівництві КП(б)У Володимир Затонський, «повсталим українським народом») знову ринули до України, і знову через Харків. З різномасштабної публіки були сформовані «дивізії» та «бригади» (простіше кажучи, — червонопрапорні бандформування), об'єднані під егідою «Українського фронту» та «уряду» номінально незалежної «Української Соціалістической Советской Республики» (так вона спершу звалася, і її конституція була спершу написана російською, і тільки потім перекладена українською). І знову більшовикам удалося завоювати значну територію України, і знову їх викинув геть повсталий український народ.

І лише з четвертої спроби, запровадивши НЕП й українізацію, тобто пішовши на значні поступки українцям та користавшись шовіністичною недолюблістю «білих» політичних сил, більшовики змогли-таки поставити під свій контроль більшість території України, віддавши решту іншим державам. А Харків був зроблений столи-

цею УСРР. Та все одно Україна залишалася, за словами такого компетентного експерта, як Сталін, «слабкою ланкою» більшовицької імперії. І тоді був ініційований Голодомор вкупі з нищенням української інтелігенції, української церкви та української кооперації...

«Український фронт» починає похід

Схоже, у Кремлі не переймаються знаходженням нових політтехнологій упокорення України. Путінська Росія, яка «встає з колін», з параноїдальною впертістю намагається відновити двічі впродовж ХХ століття вже зруйновану імперію. Потужна пропаганда — створення мережі агентури — розкладання за її допомогою силових структур та владних органів колишніх колоній — обцянки «мільйонів років щастя» народам цих країн — створення «п'ятої колонії» з парамілітарними структурами — перехід до прямого втручання, ледь замаскованого «независимым Цхинвалом» та «Українским фронтом».

Що ж, такий фронт знову створений — якраз через 95 років після свого попередника, і також у Харкові. Офіційно він зветься «громадською організацією», проте біля його витоків стоїть чинна влада в особі сотень місцевих організацій Партії регіонів та Харківської облдержадміністрації. Ясна річ, що «фронт» взяв собі російський імперський символ — так звану «георгіївську стрічку». Ясна річ, що виступи на форумі лунали «мовою Леніна і Путіна». Ясна річ, що, як і 95 років тому, «фронт» почне захищати і очищати українську землю від тих, хто прийшов сюди з окупаційними планами, — як заявив на зібранні організаторів об'єднання глава Харківської облдержадміністрації Михайло Добкін, а для цього буде створена «фронтна народна гвардія» (називати ці загони «червоною гвардією», як колись, не випадає — надто вже вожді «фронту» несхожі на «пролетарів усіх країн»). Але є і різниця: КПУ ввійшла до «Українського фронту» як другорядна сила, а лідерами є відверті прихильники (ймовірно, й агенти) відновлюваної імперії «кремлівських чекістів». І головне: виявляється, наразі окупували Україну... українці, і від них її треба захищати. «Купка оскраженіх націоналістів, спустившись з Говерли, озброївшись не лише сценарієм, але і кийками, вирішила, що вони і є той єдиний український демос, який здатний продукувати національну ідею і проголошувати її від імені всього українського народу», — заявив згаданий уже Добкін. «Сценарій» же цей, звісно, «написаний не в Україні», а тут діють лише «доморожені виконавці».

Що ж, ніякі П'ятакови, Квірінги й Кагановичі не додумувалися оголосити українців «окупантами України», як це роблять нинішні вожді «фронту».

Ну, а слова щодо бажання «мирно вирішити сьогоднішнє протистояння в суспільстві», «зберегти мир і не допустити громадянської війни та кровопролиття» на вулках харківських «фронтників» теж не нові — саме так говорили місцеві більшовики, розгортаючи тим часом тодішніх «тітушок», які на початку 1918-го, взявши

Київ, улаштували там різанину — й повторили цей же подвиг на початку 1919-го за аналогічних обставин...

До речі: для Михайла Добкіна «доморожене», тобто створене в Україні й українцями, як бачимо з контексту його виступу, — це щось другорядне, низькопробне, нікчемне, нище. Нагадаю, це стверджує очільник обласної виконавчої влади, який діє від імені Віктора Януковича й уряду України. Чи може хтось, крім маріонеткових політиканів, усіляких квіслінгів і затонських, дозволити собі щось подібне? Чи реально над Добкіними й їх з ними вже немає іншої влади, кім кремлівської?

Чим закінчується «зачистки України» для самих «чистильників»

Сторонньому спостерігачеві може здатися, що протистояння в Україні має етичний характер; справді, і в 1917-1918-му, і нині серед харківських «вождів» етнічних українців — одиниці. Насправді все значно складніше. Агап'єв, Дельвіг, Кравець, Поджіо, Отмарштайн, Бізанц, Сінклер, Сафонов, Кудрявцев, Ніконов, Комнін-Палеолог, Греков, Галкін, Алмазов, Рябінін, Астаф'єв, Булатов, Кануков, Губер — це далеко не повний список військової еліти УНР та ЗУНР із не дуже, скажімо так, типовими для українців прізвиськами, яка зі зброєю протистояла тоді «Українському фронту», всім цим коцюбинським-дибенкам-боженкам-антоново-овсієнкам. Але ж належність до української нації якщо й визначається кров'ю, то не її «чистотою», а готовністю пролити цю кров у самовідданій боротьбі за свободу України. Так було у роки Української революції, не змінилася ситуація й зараз. Хтось із читачів міг перепититися об прізвисько «Булатов» у наведеному вище списку; так, Дмитро Булатов є героєм сучасної історії — поряд з іншими лідерами «Автомайдану» Сергієм Поляковим та Сергієм Хаджиновим (за Добкіним, мабуть, вони і є тими «оскраженіми націоналістами», що «спустилися з Говерли»).

Та годі про елементарні речі, яких ніколи не зрозуміють «фронтники». У ці дні, коли Кремль — за словами вельми поінформованого колишнього радника Путіна Андрія Ілларіонова — приступив до форсованого здійснення своїх планів розколу та (за можливістю) поглинання України, кожен сам вирішує, ким він є — українцем чи малоросом, визволителем країни від імперської шувалі і кримінальних зграй чи виконавцем плану «Україна без українців».

Однак варто нагадати, що отамани «дивізій» та «бригад» створеного Москвою «Українського фронту» були ще у 1918-1919 роках майже всі розстріляні за наказами Кремля. Надто нестямно вони грабували та вбивали. А «ідейні» члени маріонеткових «харківських урядів» майже всі пішли у розстрільні підвали НКВС чи вкоротили собі віку під загрозою неминучого арешту дещо пізніше — у 1934-1938 роках. Бо в очах володарів імперії навіть їхні заповзяті українські пахолки видавалися «небезпечними сепаратистами»...

Сергій ГРАБОВСЬКИЙ,
кандидат філософських наук, член Асоціації українських письменників

ОТОЧЕННЯ ШЕВЧЕНКА

Пани Енгельгардти — Павло і Софія, а з ними й Тарас Шевченко прибули із Вільно до Санкт-Петербурга 9 лютого 1830 року, «по обіді». У «Прибавлениях к № 36 Санкт-Петербургских ведомостей» (четвер, 12 лютого) в рубриці «Приехавшие в столичный город Санкт-Петербург 9-го февраля 1831 года» занотовано: «Из Вильны генерала от инфантерии Римского-Корсакова гвардии Уланского полка ротмистр Енгельгардт». Перша адреса в Санкт-Петербурзі, за якою поселилися Енгельгардти, а отже, й Шевченко, — будинок надвірного радника Щербакова на вулиці Моховій, 138 (нині — Мохова, 26).

Поблизу помешкання Енгельгардтів був будинок Василя Енгельгардта, брата Павла Васильовича. Той перебував на службі в головного управителя шляхів сполучення генерала від кавалерії герцога Олександра Вюртембергського і виконував функції чиновника для особливих доручень. У цьому ж відомстві з квітня 1831 року почав працювати й Павло.

Будинок надвірного радника Миколи Щербакова був другим ліворуч вулицею Моховою, якщо нею йти в напрямку Литейного проспекту, від її перехре-

захоплюючись «Північною Пальмірою», дуже тонко відчували цю суперечність. Наші великі співвітчизники, насамперед Шевченко, дивилися на «Петрополіс» — слово, яке іноді вживав Кобзар, — ясними, гострозорими очима, вільними від п'яного імперського захоплення. Шевченкові слова звучать як вирок. У поемі «Сон» Павло Полуботок проклинає Петра: «О царю поганій, Царю проклятий, лукавий, Аспиде неситий! Що ти зробив з козаками? Болота засипав

А вже 1832 року Шевченка було законтрактовано в науку до майстра петербурзького живописного цеху Василя Григоровича Ширяєва (1795 — р. с. н.), який зобов'язався навчити юнака «...живописи, както: рисовать, писать мифологические и исторические фигуры и фарфорнамент, цветы и разные украшения по стенам и потолку клеевыми и масляными красками». Пізніше Шевченко навіть переїхав на Загородній проспект, на горіще дому Ширяєва, де прожив понад шість років. Сьогодні на цьому будинку встановлено меморіальну дошку.

Укладення контракту саме з Ширяєвим було не випадковим: Василь Григорович походив з дворових селян смоленської поміщиці капітанши Г. Огон-Догановської, знайомої російського публіциста-народника Олександра Енгельгардта (1832-1893), родича Шевченкового власника. Про ширяєвський епізод

Шевченко так згадував про свого вчителя: «Он был цеховой мастер живописного и малярного цеха, держал постоянно трех, иногда и более замарашек в тиковых халатах под именем учеников и, смотря по надобности, от одного до десяти нанимал, поденно и помесечно, костромских мужичков — маляров и стекольщиков, — следовательно, он был в своем цеху не последний мастер и по искусству, и по капиталу».

Під керівництвом Василя Григоровича Ширяєва Тарас пробує малювати й історичні композиції. Найвизначніші з них — «Смерть Лукреції», «Смерть Віргинії», «Смерть Богдана Хмельницького». Створювалися вони, можливо, як підготовчі ескізи для декоративних розписів, що їх замовляли артілі

Санкт-Петербург. Кімната Т. Шевченка в Академії мистецтв

(Шевченко Т. ПЗТ у 12-ти т. — Т. 4. — К., 2003. — С. 126).

Є підстави гадати, що артілі Ширяєва брала участь і в оздобленні будинку дружини брата Шевченкового пана — Василя Енгельгардта. Прекрасне оформлення цього приміщення, пе-

бурга розширювало його світогляд, збагачувало духовно. Український історик, мовознавець, філолог-орієнталіст Омелян Прицак (1919-2006) у роботі «Шевченко — пророк» дослідив, що вже за два роки після викупу з кріпацтва 26-літнього Тараса Григо-

С. Петербургъ St.-Petersbourg Тенишевской училище. Моховая улица. Ecole du prince Tenischeff. Rue Mochovaia. Edition „Richard“ St. Pétersbourg, No. 388.

САНКТ-ПЕТЕРБУРГ,

стя з вулицею Пестеля. У протилежний бік — набережна Фонтанки, міст Пестеля, а за ним праворуч — кінець Літнього саду. У листі до редактора «Народного читення» Тарас так описував свої прогулянки в цьому парку: «Я в светлые весенние ночи бегал в Летний сад рисовать со статуи, украшающих сие прямолнейное создание Петра... О первых литературных моих опытах скажу только, что они начались в том же Летнем саду в светлые, безлунные ночи» (Шевченко Т. ПЗТ у 12-ти т. — Т. 5. — К., 2003. — С. 197). Від під'їзду будинку Щербакова до воріт парку йти було хвилин п'ять-десять, а якщо за Шевченком «бігти», — то й того менше.

У Санкт-Петербурзі перед юним Шевченком постали неповторні в своїй красі архітектурні ансамблі, площі, вулиці, набережні. Однак на кожному кроці юнакові впадали в око й соціальні контрасти міста: за розкішними декораціями, створеними талантом К.-Б. Растреллі, Дж. Кваренги, К. Россі, відкривалися картини народних злигоднів, убогства, безпросвітності.

Це місто, «народжене імперською стати столицю», серцем «регулярної держави» Петра I, стало великим, гігантським втіленням європейської правдивості, вражаючої, красивої, розкресленої «продуманості», але разом із тим, її ж, імперії, азіатського бездушся, холодної нелюдськості. Російські класики від Пушкіна до Достоєвського та Блока,

Санкт-Петербург. Вулиця Мохова. Поштова картка

Благородними костюми; Поставив столицю На їх трупах катованих!» (Шевченко Т. ПЗТ у 12-ти т. — Т. 1. — К., 2003. — С. 275).

У Санкт-Петербурзі Тараса Григоровича оточували кращі майстри пензля імперії, доля подарувала нагоду далі вчитися малювати й познайомитися з найвідомішими художниками, поетами, видавцями.

Тарас у перший рік перебування в столиці виконував не тільки чорнову роботу як козачок, а й, так би мовити, мистецьку: Енгельгардт віддавав хлопця розписувати орнаменти в приміщеннях багатів, арабески плафонів у палацах.

життя Тарас згадує так у своїй російськомовній «Автобіографії»: «В 1832 году мне исполнилось 18 лет, и так как надежды на мою лакейскую расторопность не оправдались, то он (помещик), вняв неотступной моей просьбе, законтрактвал меня на четыре года разным живописным делам — маляра и другого дьячка-спартанца, дьячка-хиромантика...» (Шевченко Т. ПЗТ у 12-ти т. — Т. 5. — К., 2003. — С. 192).

Артілі Василя Ширяєва виконувала відповідальні розписи будівель. Пізніше в повісті «Художник» Тарас

Ширяєва. Ці малюнки, виконані за класицистичними канонами, свідчать про зацікавленість молодого художника історичною тематикою, в якій би виявлялися високі громадські ідеали, патріотизм, захист скривджених та поневолених.

Найуспішніше учень Ширяєва Тарас Шевченко опановував малювання орнаментів, квітів та прикрас. Саме він готував рисунки тих «орнаментов и арабесок», якими був розписаний Великий театр у Санкт-Петербурзі. На малюнку аквареліста Василя Садовникова (1800-1879) «Зал Великого театру» видно, як розписано плафон, стелю над оркестром та ложі театру. Шевченкознавець Петро Жур (1914-2002) віднайшов кілька доказів того, що саме Шевченко виконував цю роботу. Перше, про це свідчить контракт проведення живописних робіт артіллю Ширяєва. По-друге, в повісті «Художник» є згадка про реставраційні роботи: «В воскресенье поутру явился мой приятель. И на спрос мой, почему он не был в Летнем саду, сказал мне, что у них начиналась работа в Большом театре (в то время Кавос переделявал внутренность Большого театра) и что по этой причине он теперь не может посещать Летний сад»

ребудованого в 1829 році архітектором Павлом Жако (1798-1860), розписи залу, виконані П. Скотті, викликали захоплення. «Когда это помещение было отстроено и отделано, — писал один из журналов, — весь Петербург сбежался смотреть на это удивительное, тогда несравненное явление. Весь город был полон толками про готическую и китайскую комнаты».

Можливо, і квартиру Павла Енгельгардта в будинку Щербакова, і його розкішний кабінет, з іронією згадуваний Шевченком у повісті «Художник» — «...все это роскошно, дорого, великолепно, но все это по-японски великолепно», — розписував Тарас разом із своїм учителем.

Середовище «Північної Пальміри», знайомство з відомими людьми Російської імперії не могло не вплинути на культурний і духовний розвиток юного Тараса. На підставі вивчених архівних документів назвемо кілька прізвищ молодих художників, у колі яких перебував Шевченко. Іван Трохимович Хруцький (1806-1870) і Гнат Степанович Щедровський (1815-1870)... Обидва вихідці з Литви, наприкінці 20-х та на початку 30-х років XVIII століття навчалися у Вільно, в художника Яна Рустема, згодом — жили в Санкт-Петербурзі й були, як і Тарас Шевченко, «сторонніми учнями Академії мистецтв». Якщо про знайомство Шевченка з ними у Вільно важко судити, то їхні постійні зустрічі й творче спілкування в Санкт-Петербурзькому «Товаристві заохочування художників» не підлягають жодному сумніву. Причому знайомство Тараса Шевченка з Гнатом Щедровським могло відбутися ще 1835 року: коли вперше оцінювалися рисунки «старшого учня» Шевченка, Андрію Лоді (1812-1870), артист-тенору; Микола Маркевич (1804-1860), український поет, етнограф та історик; князь Володимир Одоєвський (1803-1869), російський письменник і теоретик музикознавства; Іван Панаєв (1812-1862), російський фейлетоніст;

Санкт-Петербург. Літній сад

Санкт-Петербург, Смоленське кладовище — місце першого поховання Т. Шевченка

любимых учеников—товарищей Карла Брюллова... Совершился быстрый переход с чердака мужика-маляра Ширяева в великолепную мастерскую величайшего живописца нашего века». В Академії Тарас Григорович і мешкав, туди ж повернувся після заслання. У своєму щоденнику «Журнал», писаному в заслання, Шевченко пише: «Видел во мне Академию художеств» (Шевченко Т. ПЗТ у 12-ти т. — Т. 5. — К., 2003. — С. 42). Після повернення із заслання Тарас Григорович отримав тут звання академіка з гравірування на міді. У 1964 році в Санкт-Петербурзькій академії мистецтв влаштовано кімнату-музей Тараса Шевченка.

Одночасно з навчанням у Академії мистецтв Тарас Шевченко слухав лекції в Санкт-Петербурзькому університеті — на тій самій набережній Неви Василівського острова. Він став людиною різнобічно освіченою, тонким знавцем і цінителем західного мис-

Перша книга поета «Кобзар» надрукована 1840 року в друкарні Фішера на Італійській вулиці. Було тоді Тарасу Шевченку 26 років.

Ще одне доленосне Санкт-Петербурзьке Шевченкове місце — Третє відділення на Фонтанці. Тут у 1847 році перед відправкою в солдати і засланням поета тримали в попередньому ув'язненні. Тут Тарас Григорович написав цикл «В Каземате. Моим союзникам посвящаю».

На півночі Василівського острова, на Смоленському цвинтарі, знаходиться місце першої — до перепоховання поета «на Україні милій» — могили Тараса Шевченка (1861). У 1989 році тут встановлено пам'ятний знак — великий камінь. Недалеко від Смоленського православного цвинтаря є вулиця, яка названа ім'ям українського поета.

На вулиці Гороховій, у приміщенні училища, 1898 року відбулося перше зібрання Петербурзького українського товариства імені Тараса Шевченка.

БАТЬКІВ «КОБЗАР»

БУВАЛЬЩИНА

Після війни був я у рідному селі тільки двічі, та й то проїздом...

І ось поспішаю додому. На цілий місяць. Спочатку літаком, потім автобусом, і тільки під вечір переступив поріг рідної хати.

Не буду розповідати, як зустріли мене. Мабуть, так, як зустрічають всіх синів, які подовгу не бувають вдома.

Я з хвилюванням розглядав уже без мене збудовану нову хату, але на кожному кроці помічав знайомі з дитинства речі. Міцний, дубовий стіл стоїть, як і раніше, в кутку біля вікна. Я впізнав би його з-поміж тисячі інших. Під чистою скатертиною, — глибокий шрам — слід осколка від німецького снаряда... А над вхідними дверима — полицка; на ній стояла мати шойно випечений хліб. Пам'ятаю: там, на полиці, завжди лежала книжка. І зараз вона на місці, дбайливо загорнута в газету. Чи ж вона? Беру її в руки. Пожовклі сторінки, такі рідні і знайомі з дитинства до останнього слова...

Як давно це було! У довгі осінні вечори в хаті збиралася вся наша велика сім'я. Приходили сусіди. Без діла ніхто не сидів. Жінки вишивали, плели, прями. Дід Павло, зазвичай, майстрував з лози кошики, батько підшивав поношену взуванку. Розмовляли або співали наших славних українських пісень. Пісня не заважала справі. Вона була своєрідним фоном наших вечорниць. На якусь мить запанує тиша, і хтось з дівчат — батькових сестер мовить:

— Василю, почитав би ти нам «Кобзаря»...

— Почитай, почитай, — підхоплювали інші.

Батько відкладав роботу, ставив газову лампу на стіл і дівчата з полиці книжку. Ми — хлоп'ята — мерщій злізали з печі на лежанку, щоб бути якомога ближче, і всі в хаті лишали роботу і підсувалися до столу.

*Рече та стогне Дніпр широкий,
Сердитий вітер завива,
Додолу верби гне високі,
Горами хвилі підійма...*

В хаті ставало так тихо, що чути було, як січе по шибках дрібний осінній дощ.

Батько мій, невеликий любитель розмов, більше мовчав, заклопотаний нелегкими обов'язками глави великого сімейства, але коли читав «Кобзаря», голос його міннявся до неспівності. Гнівню, суворо читав він «Гайдамаків», сумно і ніжно «Катерину» та «Тополлю»... Жінки крадькома втирали сльози...

Такі домашні читання віршів і поем Тараса Шевченка повторювались часто. Ми й читати вивчилися по «Кобзарю». У ті далекі, і важкі часи «Кобзар» замінював нам і театр, і кіно, і нинішнє телебачення. Не чув я, щоб хтось скаржився на нелегке селянське життя. Працювали від зорі до зорі, чекали, сподівались на краще життя, але...

Почалась війна. Батько, як завжди, мовчазний, суворий на вигляд, збирався на фронт. Коли все необхідне було укладено в солдатський мішок, покликав мене і сказав: «Ти ж, синку, дивися тут, допомагай матері, за господаря залишаєшся, хоча й малий, а ще збережи, будь ласка, що

книжку, вона дуже дорога для мене».

Я виконав прохання батька. Навіть сховавши в стіні зробив. Вже знав, що фашисти не люблять поезію Шевченка.

В роки окупації осінніми вечорами крадькома читав я «Гайдамаків», і, як раніше, мовчки слухали жінки героїчну поему.

У грудні 1943-го до нашого села долинув гарматний грім. Точилися жорстокі бої десь поблизу Житомира, і темними ночами вже було видно на сході червону заграву.

За кілька днів лінія фронту докотилася і до нашої Зеленої Греблі. Клекотав бій. Вибухи снарядів зливалися з кулеметними чергами і ревом танкових моторів. Село горіло. Не встояла і наша стара хата. Її, немов пір'їнку, здмухнув вибух важкого німецького снаряда.

Вже навесні розбирав я залишки нашої хати і під руїнами відшукав батьків «Кобзар»...

І ось я знову вдома. Гортаю дорогу мені книгу.

— Чим ти зачитався? — почув за спиною голос батька.

— Та ось... дитинство згадую.

— Дитинство, кажеш? Я набагато старший від тебе, але і в мене воно пов'язане з цією книгою...

Батько помовчав якусь мить, ніби роздумуючи, чи варто пригадувати минуле...

— До революції це було. Двадцятирічним підлітком працював я наймитом в одного заможного чоловіка. Там уперше в житті й побачив Шевченкового «Кобзаря». Восени, коли скінчилися польові роботи і нам, пастухам, погоничам, господар почав виплачувати зароблене за літо, я від грошей відмовився і попросив «Кобзар». Мій господар подивувався:

— А що ж ти взимку їсти-меш? Але я наполягав на своєму.

— Ну, якщо ти так просиш, то бери!

Я схопив книжку і заквапився додому, боячись, що господар передумає. Ні, він не передумав, а тільки, бувало, з подивом розповідав сусіду, як дешево обійшовся йому один з наймитів.

Щоправда, вдома мені дісталося на «горіхи» за мій перший заробіток. І сидів я всю зиму на печі, бо одягнутися і взутися не було в шо.

Так я вперше дізнався про історію нашого сімейного «Кобзаря».

У неділю зібралися в нашій новій хаті вся родина, сусіди. Сиділи за столом. Розмовляли, згадували пережите, співали пісень.

У хвилину затишшя хтось, як і колись, сказав:

— Почитали б ви нам, Василю Павловичу, «Кобзаря».

Батько мовчки дістав з полочки книжку:

*Думи мої, думи мої,
Лихо мені з вами.*

*Нащо стали на папері
Сумними рядами?*

Мати схилила посивілу голову, тихо втираючи сльози, а карокий внук Павлусь — пильно дивився на діда...

Роки, роки... Як швидко мчать вони! Уже давно немає на світі старого Василя, котрий так любив полум'яну поезію великого Кобзаря. Виросли, навчилися читати і мої внуки, тільки не за «Кобзарем»...

Отже, не виконав я до кінця батьківський наказ...

Степан МЕРЕЖУК
(З архіву «КС»)

ВУЛИЦЯ МОХОВА

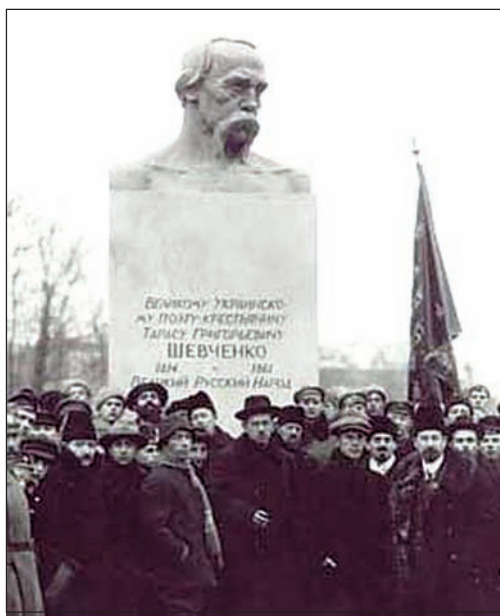
Микола Рамазанов (1815–1867), російський скульптор; граф Володимир Соллогуб (1804–1882), російський письменник; Дмитро Струйський (1806–1856), російський поет і музичний критик; Іван Сосницький (1794–1877), визначний російський актор; граф Федір Толстой (1783–1873), скульптор, віце-президент Академії мистецтв; Сильвестр Щедрін (1791–1850), художник-пейзажист; Яків Яненко (1800–1852), художник-портретист.

А на вечорі Миколи Маркевича 9 травня 1840 року, окрім багатьох названих у попередньому списку, були Фадей Булгарін (1785–1859), журналіст, видавець газети «Северная Пчела»; поміщик Григорій Галаган (1819–1888), етнограф, знайомий Шевченка; Микола Грець (1787–1867), російський філолог і журналіст; Олександр Дрейшток (1818–1869), піаніст і композитор; генерал Іван Корбень (1800-р.с.н.); Петро Корсаков (1790–1844), перекладач і цензор (пропустив «Кобзаря»); Карл Маєр (1799–1862), піаніст і композитор, учитель Глинки; Олександр Никитенко (1805–1877), професор російської словесності Санкт-Петербурзького університету, меуарист, редактор «Журнала Министерства народного просвещения» і цензор; Микола Полевой (1796–1846), письменник, історик, журналіст і критик; Микола Рігельман (1817–1888), чиновник канцелярії київського генерал-губернатора, товариш Шевченка; Осип Сеньковський (1800–1858), орієнталіст і визначний російський журналіст («Барон Брамбеус»; польського роду), редактор «Библиотеки для чтения»; поміщик Тарновські з Лівобережної України; граф Павло Толстой, флігель-ад'ютант; граф Олексій Шереметьєв, чиновник Министерства внутрішніх справ; Карл Штер (1824–1889), німецький гість, музика-скрипаль.

Що ж нині нагадує в Санкт-Петербурзі про перебування в місті українського пророка? Товариство імені Тараса Шевченка з любов'ю уклало «Шевченківську» мапу «Північної Пальмири», де вказано місця, пов'язані з життям і творчістю Кобзаря. Зробимо й ми невеликий хронологічний тур, й уявимо, що йдемо за Тарасом Шевченком...

Окрім вулиці Мохової та Літнього саду, примітним у біографії Кобзаря був Анічковий палац на Невському проспекті. Тут за участі царської сім'ї відбулася лотерея-розіграш портрета Василя Жуковського, спеціально написаного Карлом Брюлловим задля викупу поета з кріпосної неволі. На виручені 2500 рублів асигнаціями була куплена свобода Тараса Шевченка (1838 рік, 22 квітня). У цей час Шевченко мешкав на 4-й лінії Василівського острова; там написав і поему «Катерина» (1838–1839).

На Шевченківській мапі Санкт-Петербурга позначено й Академію мистецтв, де митець «посещал классы Академии художеств и вскоре сделался одним из

Петроград. Перше погруддя Т. Г. Шевченка. 1918 рік

тецтва — живопису та музики.

В Аптекарському провулку Санкт-Петербурга колись розташовувалася редакція українського часопису «Основа», де друкувалися перші вірші Тараса Шевченка, а на п'ятій лінії Василівського острова в домі Костюрина в 1840–1844 роках Тарас Григорович написав поеми «Гайдамаки», «Сліпа», «Гамалія», «Сон». Тут встановлено меморіальну дошку.

У 20-ті роки ХХ століття за проектом латвійського скульптора Яніса Тільберга (1880–1972) поряд із сучасною станцією метро «Горьковская» встановлено перший Санкт-Петербурзький монумент Тарасу Шевченку з написом: «Великому українському поету-кресстьянину (1814–1861) великий русский народ». Пам'ятник було виконано в гіпсі; він швидко зруйнувався і був демонтований. У 2000 році на Каменостровському проспекті Петроградської сторони було встановлено новий монумент Тарасу Шевченку в бронзі. Це — подарунок скульптора та живописця Леоніда Молодожанина (1915–2009), громадянина Канади. На його відкритті були присутні український і російський президенти.

Віктор ЖАДЬКО, письменник, публіцист, лауреат Міжнародного культурно-наукового фонду Тараса Шевченка «В своїй хаті своя й правда, і сила, і воля» 2012 року

Санкт-Петербург. Пам'ятник Тарасу Шевченку

НА СПОВІДЬ ДО ШЕВЧЕНКА...

Нещодавно у сімферопольському 8-му Гарнізонному будинку офіцерів відбувся концерт до 200-річчя з дня народження нашого пророка Тараса Григоровича Шевченка, який усе своє життя присвятив Україні.

Пророчими стали слова Івана Франка, сказані про поета: «Найкращий і найцінніший скарб доля дала йому лише по смерті — невмирущу славу і всерозквітаючу радість, яку в мільйонах людських сердець усе наново збуджуватимуть його твори...».

У фундаменті сучасної культури лежить надійний монолог — Шевченкове слово. Воно різне і мінливе, як життя, як людські пристрасті. У ньому і правда, і добро, і краса... Та треба вміти їх у слові віднайти і осягнути. Тож припадаймо щодня до поезії «Кобзаря», як спраглий до криниці, бо вона невичерпна.

Розпочав святковий концерт заслужений працівник культури, лауреат премії Автономної Республіки Крим Орест Мартинів пісню «Тарасове слово». Зі сцени лунали вірші Т. Шевченка у виконанні юних акторів зразкової театральної студії «Світанок», якою керує заслужений працівник культури України Алла Петрова.

Співали для глядачів чарівні учасниці вокального ансамблю «Кумушки» (керівник — Галина Навроцька), соліст 8-го Гарнізонного будинку офіцерів Альберт Воронін. Пісню на вірш «Не тополю високою...», написаний Т. Шевченком у 1848 році в заслання у казахських степах, виконали Віктор та Юлія Качули. Тарас Шевченко — не тільки філософ, художник, поет-бунтар, борець за волю і незалежність України, а ще й тонкий лірик, знавець людської душі. У цьому вірші вустами дівчи-

ни Тарас Григорович зміг передати і свої страждання й самотність: «Бодай тобі, доле, у морі втопитись, що не даєш мені й досі ні з ким полюбитись...». Не судилося йому у житті знайти своє земне щастя...

Минає вже 200 років з дня народження Великого Кобзаря, але його живе і мудре слово залишається актуальним та пророчим і сьогодні. Шевченко славить провідників свого народу за їхню жертвовність, мудрість і силу духу, за віру в незалежну Україну і водночас дорікає за розбрат і невиправдані компроміси, за поразки, які призвели до національного безсилля, політичної пасивності.

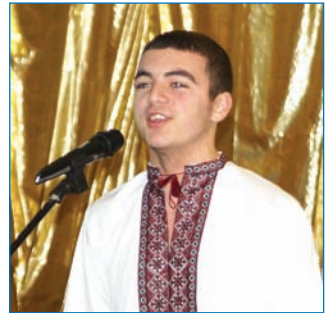
Тарас Шевченко — своєрідний національний оберіг. Важко уявити себе у нашій національній культурі без його слова. Сотні, тисячі діячів підносили і возвеличували перлину духовної спадщини України — «Кобзар» Т. Г. Шевченка. Крізь століт-

тя геніальний поет справді був і залишається народним з усіх великих українських митців пера. А його поезія стала єдиною і неповторною для всього українства.

Заключним акордом концерту стала пісня на слова Тараса Шевченка «Реве та стогне Дніпр широкий», яку разом з усіма артистами стоячи співав увесь зал.

Приходьмо до Шевченка на сповідь, на щоденні випробування сумління задля очищення від скверни буденщини і нищості духу, бо він — наш учитель і наша історія, наш пророк і суддя. Тоді лише станемо людьми, яких Шевченко почує і Україна прийме під свою опіку — як нащадків митця...

Юлія КАЧУЛА

У фойє Будинку офіцерів була розгорнута виставка робіт колективу вишивальниць «Калинонька», чий керівник Світлана Лавренюк — учениця званої кримської майстрині, Героя України Віри Роїк.

ШЕВЧЕНКІВСЬКИЙ РУШНИК ВИШИВАЮТЬ У КРИМУ

Восени 2013 року кримські вишивальниці — учениці Героя України Віри Сергіївни Роїк запропонували вишити рушник до 200-річчя від дня народження великого українця — Тараса Григоровича Шевченка. Їхня ідея полягала в тому, щоб макет рушника розробити на основі візерунків видатної кримської майстрині. Цю ідею підтримала міністр культури Автономної Республіки Крим Альона Плакіда, під керівництвом якої в Кримському етнографічному музеї відбулася нарада вишивальниць і представників національно-культурних товариств автономії. Вони висловили багато цікавих пропозицій щодо створення рушника. Після обговорення було прийнято рішення про те, що основний узор буде створено за малюнками Віри Роїк.

Євгенія Жукова з Шевченківським рушником

В її спадщині є багато узорів на Шевченківську тематику. В результаті творчого пошуку був узятий за основу один із них, який і трансформували для Шевченківського рушника. А чотири віршовані рядки, які заплановано вишити по боках мовами 41 національної групи з числа народів, що проживають на півострові, взяли із знаменитого Тарасового «Заповіту», написаного ним 25 грудня 1845 року:

*І мене в сім'ї великій, // В сім'ї вольній, новій,
Не забудьте пом'янути // Незлим тихим словом.*

Поряд зі словами поета будуть вишиті національні орнаменти цих народів. Велику допомогу в підборі матеріалу і ниток для рушника надали волонтери — Юрій Савка, Оксана Пузняк та Ірина Дацюк. Вишити основний узор взялася одна з учениць Віри Сергіївни — Євгенія Жукова із Джанкою, медичний працівник за професією.

— Для мене велика честь вишити такий рушник за узорами моєї незабутньої вчительки, — сказала вона.

Саме Євгенія Жукова, а також Світлана Лавренюк, Галина Дмитрієва, Євдокія Шeko, внучка Віри Сергіївни Аліна Воронова та її правнучка Юлія Абрамова найактивніше беруть участь у виставці «Віра Роїк та її учні». Нині ця виставка демонструється в музеях Волині та Рівненщини у рамках заходів, присвячених 200-річчю від дня народження Т. Шевченка.

Значну роботу з розміщення узорів, орнаментів і віршованих рядків на тканині провели співробітники Кримського етнографічного

музею під керівництвом заступника директора Людмили Науменко. Переклади «Заповіту» Т. Шевченка різними мовами люб'язно надав друг нашої сім'ї, завідувач сектора науково-дослідного відділу з культурно-просвітницької роботи Шевченківського національного заповідника в м. Каневі Віктор Тарахан, який знає одинадцять іноземних мов.

Основний узор Євгенія Жукова вишиває рушниковим швом і полтавською гладдю. Сподівається завершити роботу до середини лютого. Як сказала сама майстриня в процесі вишивання, роботу вона виконує з великим задоволенням, а Крим цим рушником гідно зустріне ювілей Кобзаря.

Після того, як Є. Жукова закінчить вишивання основного узору, за справу візьмуться інші учениці Віри Роїк і майстрині з національних товариств Криму. Підсумки першого етапу створення рушника будуть підбиті в Музеї української вишивки імені Віри Роїк у Сімферополі 14 лютого 2014 року за участі всіх організаторів і виконавців цього проекту. Відбудеться також презентація вази з цим же орнаментом Віри Роїк, яку виготовив до 200-річчя Т. Шевченка колектив керамічного заводу Сімферополя на чолі з директором Сергієм Ковальовим. Передбачається, що презентація Шевченківського рушника, довжина якого сім метрів, відбудеться в цьому ж закладі 25 квітня — у день народження Віри Сергіївни Роїк.

Вадим РОІК, заслужений працівник транспорту України та АР Крим

БУВ ВЕЛИКИМ НАУКОВЦЕМ І ПРАЦЕЛЮБОМ

Сьогодні минає 40 днів, як відійшов за вічну межу один з найшанованіших і найвідоміших кримських українців, доктор філологічних наук, професор Таврійського національного університету імені В. Вернадського, один з фундаторів української філології на теренах Криму Петро Максимович Киричок.

П. М. Киричок упродовж багатьох десятиріч очолював кафедру української літератури в Кримському державному педагогічному інституті, який згодом став Сімферопольським держуніверситетом, а ще згодом — Таврійським національним університетом (ТНУ). До останніх днів свого життя професор Киричок працював викладачем кафедри української літератури цього вишу.

Багато майбутніх вчителів української мови та літератури виховав і навчив він не тільки самим любити і шанувати рідне українське слово, а й передавати цю любов своїм учням.

Захоплюючи лекції професора Киричка відкривали нам, студентам (а його студентом свого часу був і автор цих рядків), цікаві сторінки з історії рідної літератури, спонукали до творчої праці, вселяли гордість за великих творців нашої національної літератури, пов'язаних з видатними іменами Івана Котляревського, Тараса Шевченка, Івана Франка, Лесі Українки, Івана Нечуя-Левицького, Михайла Коцюбинського, Василя Стефаника та багатьох інших.

Професор Киричок був не лише теоретиком та мудрим навчителем рідної літератури, а й сам писав цікаві дослідження про письменників та їхню творчість, відкривав читачам маловідомі сторінки з історії української драматургії XIX століття, зокрема, широко відомі його наукові дослідження про життя і творчість Марка Кропивницького, Івана Карпенка-Карого (Тобілевича), Михайла Старицького, Лесі Українки та інших, про зародження українського театру та про гастролі перших українських театральних труп по Україні та в Криму.

Цікаві, науково обґрунтовані дослідження П. М. Киричка про маловідомі історичні поеми Степана Руданського «Мазепа, гетьман український», «Іван Скоропада», «Павло Полуботок» та ін., про життя і лікарську та творчу діяльність на теренах Південного берега Криму цього прекрасного поета і перекладача, автора славнозвісної пісні «Повій, вітре, на Україну», що давно стала народною, публікувалися у наукових та літературно-художніх виданнях, з-поміж яких особіне місце посідає і газета «Кримська світлиця».

До речі, саме за цю подвижницьку працю Петра Максимовича Киричка було одним з перших у Криму пошановано літературною премією імені Степана Руданського, започаткованою Кримським республіканським фондом культури. Велику наукову і пізнавальну цінність складають дослідження професора Киричка про перебування в Криму класиків нашої літератури Лесі Українки, Михайла Коцюбинського та вже згаданого Степана Руданського. Чимало наукових статей про українську культуру в Криму, про її творців та примножувачів надрукував Петро Максимович у «Кримській світлиці». За матеріалами славетного українського професора можна писати дисертації, здобувати наукові знання, удосконалюючи і розвиваючи його тези, поглиблюючи теми, які він порушував у своїх дослідженнях і які ще довго хвилюватимуть наше суспільство.

В архівах «Кримської світлиці» лишилися ще немало актуальних статей-досліджень професора П. М. Киричка, які редакція періодично публікуватиме на своїх сторінках.

Українська філологічна наука, українська громада Криму (та й хіба лиш Криму?) втратила великого вченого-філолога, невідомого дослідника, популяризатора і творця національних духовних цінностей, справжнього патріота своєї Вітчизни. Але лишилися його чудові безцінні праці, багата творча спадщина, до якої ми ще не раз будемо звертатися.

Ось і нині, напередодні 200-річчю ювілею від дня народження Т. Г. Шевченка ми пропонуємо одне з досліджень професора П. М. Киричка — «Пушкін і Шевченко».

Данило КОНОНЕНКО

Коли ми говоримо про Пушкіна і Шевченка, то завжди маємо на увазі поетів, які художньо неперевершено відобразили у своїй творчості думи і прагнення своїх народів — українського і російського. Тому проблема Пушкін і Шевченко закономірно переростає в проблему Пушкін і Україна, Шевченко і Росія.

Пушкін знав Україну, поважав її народ. За царським велінням він у 1820 році прибув на службу до генерала Інзова в Катеринослав. Царизм вважав Пушкіна і Шевченка особами неблагонадійними, бунтівними. Щоправда, до Пушкіна було ставлення, як до дворянина, — поборжливим, а до Шевченка, як кріпака, — неймовірно жорстоке і прискіпливе.

На матеріалі життя, побуту та історії українського народу Пушкін написав кілька визначних творів, які своїм ідейним спрямуванням почасти суперечили офіційним урядовим приписам. Він, приміром, підмінив у діяльності гетьмана України Івана Степановича Мазепи (Колединського) одну чи не з найсуттєвіших його рис, а саме — прагнення до визволення України від колоніальної залежності і побудови самостійної держави, основою управління якої були б демократизм і гуманізм. Показовим у цьому відношенні є діалог гетьмана з Марією в поемі «Полтава»:

МАЗЕПА

*Покой души твоей мне дорог,
Мария, так и быть: узнай.
Давно замыслили мы дело,
Теперь оно кипит у нас.
Благое время нам приспело.
Борьбы великой близок час.
Без милой вольности и славы
Склоняли долго мы главы
Под покровительством Варшавы,
Под самовластием Москвы.
Но независимой державой
Украине быть уже пора:
И зная вольности кровавой
Я подымаю на Петра.
Готовы все: в переговорах
Со мною оба короля...*

Іван Мазепа, таким чином, за Пушкіним — підіймає проти російського царя «знамя вольности», а отже, і не може бути він відступником, а тим паче зрадником свого народу, своєї держави. І в якому б негативному плані потім він не поставав, наведені рядки поеми все спростовують.

Проти отакої оцінки Пушкін діяльності гетьмана Мазепи як державного діяча, що дбав про свій народ і борювався за визволення його з-під колоніальної залежності, Шевченко, звичайно, не міг заперечувати. Свідченням цьому є уся його творчість, спрямована на здобуття українським народом волі і побудову своєї незалежної держави. Без чого поет не мислив свого життя:

*Мені однаково, чи буду
Я жить в Україні, чи ні.
Та не однаково мені,
Як Україну злії люди
Присплять, лукаві, і в огні
Її, окрадену, збудуть...*

Ох, не однаково мені.

Не з доброї волі Тарас Шевченко прибув до столиці Російської імперії — Петербурга. Його туди завів поміщик Павло Васильович Енгельгардт. Прогресивні українські і російські письменники та діячі культури за примітили в українського юнака неабиякий малярський і поетичний хист. Вони викупили його з кріпацтва і надали можливість навчатися і закінчити столичну художню академію. Шевченко був вдячний своїм українським і російським благодійникам і своєю творчістю засвідчував своє шанобливе ставлення до російського народу, його слова. Російською мовою він написав повісті «Несчастный», «Прогулка с удовольствием и не без морали», «Музыкант», «Художник», «Княгиня», «Близнецы», «Капитанша», «Повесть о безродном Петрусе», «Матрос», поеми — «Слепая», «Бесталанный» («Тризна»), драму «Никита Гайдай». Вів «Шоденник» російською мовою, щоб жандарми взагалі не заборонили йому писати.

Пушкін і Шевченко — це поети не лише різного походження, а й різних характерів, поглядів на су-

спільні явища і процеси, поети різної долі. Хоча між ними можна віднайти й чимало спільних рис та подібностей як в біографії, так і творчості.

Обидва поети переслідувалися царизмом і померли, власне, за сприяння одного і того ж російського імператора Миколи I. Пушкін загинув на дуелі, Шевченко ж внаслідок жорстокого знущання під час перебування на військовій службі рядовим солдатом, куди його, як непокірного, запроторив цей же цар. Отже, як проти Пушкіна, так і проти Шевченка діяла одна і та ж рука в мундирі імперського російського офіцера або манкурта.

Не лише за життя, а й після смерті на захист Пушкіна і Шевченка виступили російські поети з віршами-реквіями, в яких визнавали їх як мужніх борців з царизмом та його бюрократичною системою.

У 1837 році М. Лермонтов написав вірш «Смерть поэта», в якому не лише уславив генія Пушкіна, а й піддав нещадному осуду тих, хто підняв брутальну руку на «виразника духу і

Петро
КИРИЧОК

ПУШКІН І ШЕВЧЕНКО

волі» свого народу:

*Погиб поэт! —
Невольник чести —
Пал, оклеветанный молвой,
С свинцом в груди
И жаждой мести,
Поникнув гордой головой!..
Не вынесла душа поэта
Позора мелочных обид,
Восстал он
Против мнений света
Один, как прежде... и убит!*

Ця поезія Лермонтова розповсюджувалась у Петербурзі і за його межами в рукописному вигляді. Її зміст став відомий російському імператорові Миколі I, який обурився тими рядками, в яких поет називає винуватців смерті Олександра Пушкіна:

*И вы не смейте всей вашей
черной кровью
Поэта праведную кровь!*

21 лютого 1837 року Лермонтова було заарештовано, а 25 лютого за наказом імператора було направлено в діючу армію на Кавказ, де він і загинув під час дуелі з офіцером Мартиновим.

Рівно через 24 роки, а саме 27 лютого 1861 року, видатний російський поет М. Некрасов написав вірш на смерть Т. Г. Шевченка майже під такою ж самою назвою, що і в Лермонтова, «На смерть Шевченка».

Своїм змістом поезія Некрасова дещо перекується з віршем Лермонтова:

*Все он изведет:
тюрьму петербургскую,
Справки, доносы,
жандармов любезности,
Все — и раздольную
степь Оренбургскую,
И ее крепость...
Кончилось время его
несчастливое,
Все, чего с юности ранней
не видывал,
Милое сердцу, ему улыбалося.
Тут ему бог позаиводвал:
Жизнь оборвалась.*

Спільний мотивів, проблем, тем і навіть художніх прийомів можна чимало віднайти в поезіях Пушкіна і Шевченка. Особливо це помітно в їхньому ставленні до села, селян, сільської природи.

Поезію «Деревня» Пушкін розпочинає захоплюючими рядками. В «деревне» він вбачає спокій і притулок для своєї невгамовної душі: *Приветствую тебя,
пустынный уголок,
Приток спокойствия,
трудоу и вдохновенья,
Где льется дней моих
невидимый поток,
На лоне счастья и забвенья.*

І далі, після майстерного змалювання чарівного сільського пейзажу, поет круто повертає не лише хід думок, а й ритміку вірша, переводячи його із спокійного стану в гнівний, збуджений, засуджуючий все те зло, що порушує життя селянина, нівечить його:

*Здесь барство дикое
без чувства, без закона,
Присвоило себе
насилъственной лозой
И труд, и собственность,
и время земледельца.
Здесь тягостный ярем
до гроба все влекут,
Надежд и склонностей
в душе питать не смея,
Здесь девы юные цветут
Для прихоти бесчувственной
злодея...*

Водночас український поет, як і Пушкін, засуджує всілякий гніт і проголошує любов до рідного народу, краю, своєї хати. Саме отакими почуттями наснажені поезії Шевченка:

*Село! Село! Веселі хати!
Веселі здалека палати —
Бодай ви терном поросли!
Щоб люди й сліду не знайшли,
Щоб і не знали, де й шукати.*

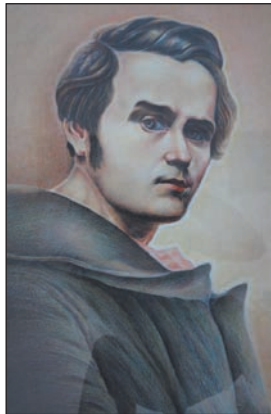
Пушкін своїм поетичним генієм піднісся над своїми сучасниками, над своєю епохою. Тільки він міг гнівно кинути в обличчя Миколі I такі непокірливі і правдиві слова:

«Когда б я в день декабрьского восстания был в Петербурге, то непременно был бы на Сенатской площади среди восставших».

Коли ж декабристи були засуджені і заслані до Сибіру, а ватажки страчені, то Пушкін написав відоме «Послание в Сибирь», котре передав А. Г. Муравйовою, яка виїжджала із Москви до свого чоловіка на каторгу на початку січня 1827 року, що закінчувалося вірою в те, що:

*Оковы тяжкие падут,
Темницы рухнут — и свобода
Вас примет радостно у входа,
И братья меч вам отдадут.*

На відміну від Пушкіна Шевчен-

ко звертається безпосередньо зі своїми віршами до народу із закликком повставати й знищувати царизм з його кріпосницькою системою:

*А щоб збудить
Хирену волю, треба миром,
Громадою обух сталить,
Та добре вигострить сокиру —
Та й заходиться вже будить.
(«Я не ждузакону, ніроку»).*

Постать О. Пушкіна для Т. Шевченка була дорогою і величною. Він цитує його у своєму «Шоденнику». Шевченкові імпонували пушкінські рядки, в яких йдеться про ставлення Адама Міцкевича до долі слов'янських народів:

*Он (тобто А. Міцкевич — П. К.)
говорил о временах грядущих,
Когда народы, распри позабыв,
В великую семью соединятся.
Одначе засужденя Пушкіним А.
Міцкевича за осуд загарбницької
політики російського царизму Шев-
ченко прийняти ніколи б не зміг:*

*Но теперь
Наш мирный гость
Наш стал врагом — и ядом
Стихи свои, в угоду черни буинной,
Он напоят. Издали до нас
Доходит голос злобного поэта,
Знакомый голос!..*

Великий український Кобзар завжди закликав слов'янські народи до братерського єднання, а отже, і до спільного опору будь-яким загарбникам:

*І світ ясний, не вечірній
Тихо засіяє.*

*Обніміться ж, брати мої,
Молю вас, благаю.*

Різне ставлення було у Пушкіна і Шевченка до визвольної боротьби кавказьких народів. У поемі «Кавказський пленник» Пушкін закликає народи цього гірського краю «змириться», а отже, і припинити боротьбу з російським царизмом, бо, мовляв, іде грізний генерал Ермолов, який уславив своєю жорстокістю в придушення їх: «Смирись, Кавказ: идет Ермолов!». Шевченко ж у поемі «Кавказ» в образі Прометея уславлює героїчну боротьбу народів Кавказу за свою волю і вірить в праведну їхню перемогу:

*За горами гори,
хмарою повиті,
Засіяні горем, кровію политі.
Споконвіку Прометей
Там орел карає,
Що день божий довбе ребра
Й серце розбиває.
Розбиває, та не вин'є
Живучої крові. —
Воно знову оживає
І сміється знову.*

Як величній світові генію Пушкін і Шевченко усвідомлювали свою роль, значення своєї творчості для демократичного розвитку світової цивілізації. Пушкін цілком свідомо «воздвигав себе пам'ятник нерукотворний», до якого ніколи «не за-

растет народная тропа».

Своєю «главою непокорної» він піднімався вище найславетнішої в Росії споруди на честь перемоги над Наполеоном «Александрійського столпа», відкритого 30 серпня 1834 року в досить урочистих обставинах на Дворцовій площі.

«Александрійская колонна» споруджувалася за проектом архітектора О. Монферана з 1829 до 1834 року. Це велична монолітна колона із полірованого червоного шоттласского граніту, увінчана бронзовою фігурою ангела з хрестом в руці, який топче гадюку. Фігура ангела уособлює мир, гадюка — переможених ворогів. Обличчю ангела автор скульптури Б. Орловський надав портретні риси Олександра I.

І Пушкін своєю творчістю піднімався вище ангела-царя, твердо вірячи в те, що:

*...долго буду тем
любезен я народу,
Что чувства добрые
я лирой пробуждал,
Что в мой жестокий век
восславил я свободу
И милость к падшим
призывал.*

У багатьох літературних дослідженнях досить часто згадується «Александрійський столп», але читачеві нічого не повідомляється про цю споруду, яка вона та що являє собою?

«Александрійський столп» — це монолітний стрижень заввишки 25,56 метра, який не має собі рівних. Цей моноліт тримається на постаменті без будь-яких кріплень, тримається силою своєї ваги. Загальна висота пам'ятника — 47,5 метра, вага — 841 тонна, включаючи бронзу — 128 тонн. Під основу пам'ятника забито 1 250 палів.

Якщо Пушкін «будував» для себе пам'ятник, то Шевченко заповідав своєму народові зберегти про нього пам'ять і згадати після того, як здобуде собі справжню волю шляхом кривавої боротьби:

*Похватите та вставайте,
Кайдани порвите
И вражого злое кров'ю
Волю окропите.
I мене в сім'ї великій,
В сім'ї вольній, новій,
Не забудьте пом'янути
Незлим тихим словом.*

Заповіді і пророкування Пушкіна і Шевченка актуальні і в наші дні, коли український і російський народи будують свої демократичні держави, в яких імена поетів ніколи не забудуться, де їхнє слово пробуджує почуття поваги і братерського ставлення до всіх народів.

(З архіву «КС»)

МЕТА ПЛЮС НАПОЛЕГЛИВІСТЬ — ЦЕ І Є «ФОРМУЛА УСПІХУ»!

Нещодавно до когорти педагогів, які творчо співпрацюють з нашою газетою, а це переважно вчителі української мови та літератури, долучилася вчителька фізики і математики із СНВК «Лінгвіст» — Олена Маратівна Томенко. Вона надіслала нам розповідь про перемогу її вихованців у конкурсі «Колосок» (читайте у сьогоднішньому «Джерельці!»). Ми ж попросили Олену Маратівну — вчительку вищої категорії з понад 20-літнім стажем роботи в школі — трохи розповісти нашим читачам про себе й заодно поділитися своїми секретами успіху.

— Олено Маратівно, а якою ученицею були ви?

— У школі я вчилася добре з усіх предметів, але більше подобалися точні науки. Магія чисел і формул, пошук різних способів розв'язування задач, доведення теорем, «стрункість» в міркуваннях — мене полонили. До того ж мені та моїм однокласникам пощастило з класним керівником. Тетяна Анатоліївна Холодняк — це чудова вчителька фізики, яка прищепила нам любов до свого предмета, а головне — навчила нас бути людьми. З нею ми побували практично у всіх кутках нашого дивовижного Криму. Більшість моїх однокласників, беручи приклад з нашого класного керівника, стали цілеспрямованими й наполегливими у житті. Хто мріяв вступити до ВНЗ, той і вступив, і взагалі — всі влаштува-

лися у житті. Семеро учнів з нашого випуску стали педагогами: вчителями початкових класів, викладачами англійської, російської, української мов, є математик, а я — фізик. Не можу сказати, що я — з династії педагогів, батьки — службовці, а от бабуся Лідія Михайлівна була завідувачем дитячого садочка, так що «педагогічний ген» у мене від неї!

— Як розпочинався ваш учительський шлях і чого на сьогодні вже досягли?

— Свою спеціальність я здобувала у нашому Таврійському національному університеті на фізичному факультеті. На останньому курсі навчання пішла працювати в сімферопольську школу № 20. Чудовий педагогічний колектив цієї школи, директор Г. І. Древетняк підтримали мене, допомогли оволодіти професі-

єю й успішно довчитися. Потім я вийшла заміж, стала мамою, а до вчителювання повернулася у новий великий дружний педагогічний колектив сімферопольської школи № 4. З великою вдячністю згадую, як допомагали колеги, ділилися досвідом, секретами майстерності.

Та згодом доля привела мене до школи-саду «Лінгвіст». Робота з творчими, ініціативними педагогами, яких очолює директор Наталя Дмитрівна Куликова, стала для мене справжнім подарунком долі. У «Лінгвісті» Наталя Дмитрівна створила всі умови для розвитку творчого та навчального потенціалу дитини, і для професійного зростання педагогів. Можна сказати, що у нас зібрався колектив учителів-однорумців, котрі люблять свою справу, підтримують одне одно-

го, завжди готові прийти на допомогу, щиро радіють успіхам своїх вихованців. Наші школярі можуть розвивати і вдосконалювати себе у різних видах діяльності, для них у другій половині дня працюють гуртки — не тільки мовні, а й спортивний, хореографічний, журналістичний.

Вже 11 років я — частинка цього чудового колективу, викладаю фізику і математику, здобула вищу кваліфікаційну категорію. Мої учні ставали призерами другого і третього етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад з математики та фізики. Торік наша команда посіла перше місце в міському конкурсі «Математик-Лінгвіст», ми беремо участь у «фізико-математичних боях», а також у турнірах за Малий і Великий Кубки природознавчого

науково-популярного журналу «Колосок», у конкурсах «Кенгур», «Лимон».

І знаєте, хоч маю чимало всяких відзнак і грамот за свою педагогічну працю, для мене, як і для кожного вчителя, найвищою оцінкою роботи є те, що наші вихованці уміють перемагати.

— Олено Маратівно, зважаючи на всі ці перемоги, напевне, ви знаєте якусь особливу «формулу успіху», яку передаєте своїм учням?

— Нічого особливого! Просто нам, педагогам, треба мати мету і наполегливо йти до неї, не зупинятися на досягнутому, постійно вчитися, знаходити нові творчі ідеї, розвиватися, вдосконалюватися і захоплювати своїм прикладом дітей — як це робила колись моя улюблена вчителька Тетяна Анатоліївна.

Наприкінці нашої розмови Олена Маратівна зізналася, що робота в школі настільки зачарувала і полонила її, що чоловік Степан Степанович, окрилений її прикладом, теж прийшов працювати у школу вчителем інформатики й трудового навчання.

Бажаємо вам і надалі, Олено Маратівно та Степане Степановичу, разом сіяти зерна знань і добра, досягнень і перемог, які проростають, продовжуються у ваших вихованцях!

Розмовляла Любов СОВИК

«З ЛЮБОВ'Ю ДО ЖИТТЯ»

Севастопольський поет, прозаїк, публіцист, краєзнавець, громадський діяч Володимир Миколайович Проценко, якого в літературі більше знають під псевдонімом Володимир Чорномор, наприкінці січня в Українському культурно-інформаційному центрі відзначив свій 60-літній ювілей під девізом «З любов'ю до життя».

Слід зазначити, що його творчий доробок не тільки

плідний, а й різноманітний. На його рахунок понад сорок творчих робіт. Зокрема, збірки поезій «Ой, не тужи», «Подих вічності», «Енергія Землі», «Кохання — вічний двигун життя», «Сповідь чорноморського птаха», «Севастопольські мелодії» та інші. Саме за «Севастопольські мелодії» він у грудні 2013 року був відзначений дипломом лауреата Всеукраїнської літературної премії імені Степана Руданського. А ще він — автор повістей «Азаровщина», «Відлуння козацької генези», за яку отримав Міжнародну літературну премію фундації Івана Багряного, «Повстанський Крим», ряду досліджень — «Леся Українка в сонячних купелях Балаклави», «Циклон більшовицького терору в Севастополі» тощо. Його перу належить низка праць про життя та творчість Тараса Шевченка, Івана Франка, Лесі Українки та севасто-

польських письменників Дмитра Вітюка і Валька Кравченка. Він очолює Севастопольське міське об'єднання Всеукраїнського товариства «Просвіта».

Уже з цих фактів видно, наскільки багатогранний талант у Володимира Чорномора. Крім того, він ще й

автор збірок пісень «Севастополю», «Пісня над морем». На ювілейному вечорі вони звучали у виконанні місцевого народного хору під керівництвом Віктора Ковальчука, зразкового козацького ансамблю «Севастопольчанка», народного козацького ансамблю «Тавричани», заслужених артистів України Тетяни Борткової та Олени

Юрчук, а також самого автора. Більшість з цих пісень присвячено Севастополю та його мешканцям. На святі, звичайно, було багато привітань, побажань та квітів. У поздоровленнях часто звучали рядки з його віршів. І все це надавало як цьому вечору, так і Севастополю суто українського колориту. Заслуги Володимира

Проценка відзначені 26 державними та відомчими орденами й медалями. Серед них ордени Святого Рівноапостольного князя Володимира, Покрови Пресвятої Богородиці і Золота Зірка «Герой козацтва України». Він — заслужений діяч мистецтв України, член Кримської організації НСПУ.

Віктор ОРИЙ

«МО-ЛОД-ЦІ!»

Такі вигуки дунали в сімферопольській школі № 29, де проходив другий міський інтелектуальний турнір за Малий Кубок природознавчого науково-популярного журналу «Колосок» серед учнів 7-8 класів. У відбірковому турі брали участь 24 команди міста Сімферополь. Команда «Лінгвіст» спеціалізованого навчально-виховного комплексу «Лінгвіст» стала золотим призером.

До цієї перемоги хлопці та дівчата йшли чотири роки, і щоразу були за крок до заповітної мети — ставали срібними призерами. Цього разу завдяки наполегливості, цілеспрямованості та згуртованості команди у впертій боротьбі вони виграли золотий кубок турніру. В цій команді зібралися однокласники, однокласники Іван Петриченко, Августина Качалова, Олександр Каменцев, Камілла Лагода, Світлана Сотченкова й капітан команди — Богдан Шимохін, яких об'єднала любов до природничих наук. А починалося все з участі у конкурсі «Колосок», потім — підготовка до першого турніру по сторінках журналу «Колосок», читання статей і спільне обговорення з чле-

нами команди. Кожен турнір — це цікаві питання з усіх галузей наук та різноманітні практичні завдання: зібрати пазл, відгадати, що у «синій скриньці», з поданих матеріалів зібрати відповідь на поставлене запитання. До того ж кожного разу організаторами в турнір додається щось новеньке, цікаве. Всі команди, які брали участь у турнірі, були гідними суперниками. Учасники команди «Лінгвіст» до останнього туру були дуже зібрані, зосереджені, і якщо відповіді на запитання не збігалися, вони не опускали рук, а коли оголосили третій тур, в якому брали участь 6 команд, ось тоді радості дітей не було межі. Найскладніше було попереду — це фінальний тур. Пи-

тання ускладнювалися, далися взнаки втомі й емоційна напруга, але прагнення до перемоги, підтримка батьків, які були глядачами, і бажання довести собі, що можемо стати переможцями, відіграли велику роль — і діти виграли!

Після того, як журі оголосило підсумки, батьки, вчителі та організатори турніру щиро вітали переможців. Атмосфера в залі була дуже радісною, настрої піднесені.

Тепер нам потрібно налаштуватися на гру за Великий Кубок журналу «Колосок» в Кримському республіканському турнірі, і це будуть як завжди дуже цікаві запитання та завдання, відповідаючи на які, діти ніби відкривають таємниці природи.

Велике спасибі за свято науки організаторам турніру Дарині Дмитрівні Біді, Віктору Володимировичу М'ясникову. Ми сподіваємося, що конкурс «Колосок» ще багато років буде радувати шанувальників.

Олена Маратівна ТОМЕНКО,
вчитель фізики СШВК «Лінгвіст»

«Я ХОДИВ ТУТ, ЯК УВІ СНІ»

ЛІТЕРАТУРНА ПОДОРОЖ, ПРИСВЯЧЕНА КРИМСЬКОМУ ПЕРІОДУ ЖИТТЯ І ТВОРЧОСТІ М. М. КОЦЮБІНСЬКОГО

2014 рік знаменний для Криму багатьма ювілеями та визначними датами. Для бібліотеки-філії № 4 ім. М. М. Коцюбинського Централізованої бібліотечної системи для дорослих м. Сімферополя цей рік ювілейний подвійно — виповнюється 150 років від дня народження великого українського письменника, громадського діяча, класика української літератури Михайла Михайловича Коцюбинського та 60 років з дня присвоєння його імені в 1954 році бібліотеці, яка почала свою діяльність в далекому 1935-му як «бібліотека Робітничого селища».

Виступом директора гімназії № 9 Тетяни Коваль перед учнями 10-А класу на Літературній подорожі «Я ходив тут, як уві сні», присвяченій кримському періоду життя і творчості М. М. Коцюбинського, було дано старт циклу заходів, запланованих на 2014 рік бібліотекою-філією № 4 в рамках святкування ювілею М. М. Коцюбинського.

У програмі заходу: слайд-хронограф «Крим увійшов в його серце», який ознайомив учнів з кримськими подорожами М. М. Коцюбинського; виступ відомого краєзнавця Володимира Полякова; книжкова викладка «Доля закинула мене аж у Крим»; літературна хвилинка «Михайло Коцюбинський — поет».

Ім'я М. М. Коцюбинського нерозривно пов'язане з Кримом. Тут він жив і працював,

виношував творчі задуми і втілював їх у високохудожніх творах, що увійшли до класики української літератури. Його ім'я увічнене в столиці Криму не тільки в назві міської бібліотеки. Ім'я Коцюбинського присвоєно вулиці, що знаходиться в районі центрального автовокзалу Сімферополя. Дізнавшись про цікаві факти присвоєння вулиці імені українського класика юні сімферопольці змогли завдяки виступу заслуженого працівника культури АРК, кандидата історичних наук, письменника, журналіста, доцента КІПУ, відомого краєзнавця Володимира Полякова, автора книг «Вулиці Сімферополя», «Історична еволюція міської топонімії Сімферополя» та низки інших, що містять цікавий матеріал про етапи і причини найменування столичних вулиць, а також їх перейменувань.

Книжкова викладка «Доля закинула мене аж у Крим», на якій були підібрані книги про життя та кримську спадщину Михайла Коцюбинського, була представлена бібліотекарем Тетяною Соколовою.

Завершився захід літературною хвилиною «Михайло Коцюбинський — поет», старшокласники прочитали вірші українського письменника-імпресіоніста.

Ірина РЕЙДЕР, завідувач бібліотеки-філії № 4 ім. М. М. Коцюбинського м. Сімферополь

НАЙРОЗУМНІША ДИТИНА УКРАЇНИ ЖИВЕ В КЕРЧІ

Маргарита Потапова — 13-річна школярка з Керчі стала володаркою Всеукраїнської премії «Диво-дитина», перемігши в номінації «Найрозумніший». Про це кореспондентів Укрінформу повідомила прес-секретар Міністерства освіти та науки, молоді та спорту АРК Марія Тесленко.

«Переможниця в номінації «Найрозумніший» навчається в загальноосвітній школі № 5 м. Керч. Вона захоплюється англійською мовою, танцями і займається в дитячо-юнацькій шахово-шашковій спортивній школі. Маргарита — кандидат в майстри спорту України з шахів», — розповіла М. Тесленко.

За її словами, в 2013 році Маргарита стала переможницею півфіналів чемпіонатів України з шахів серед дівчат до 14 і до 16 років. Вона включена до складу збірної АРК.

Як повідомила мама талановитої дівчинки Тетяна Потапова, її дочка — відмінниця з першого класу, а шахами займається ще з дитячого садка.

«Про талант і особливі здібності дочки мені не раз говорили вчителі, тренери і навіть судді на змаганнях. Перший рік ми займалися шахами в Керчі, а потім тренер рекомендував нам серйознішу підготовку у Феодосії. Так, ми їздили в сусіднє місто за 100 км, винаймаємо там квартиру і 2-3 дні займаємося у гуртках та індивідуально у

тренера Оксани Гришаєвої», — розповіла Тетяна кореспондентів агентства.

За професією Тетяна Потапова — вчитель хімії, але залишила роботу, щоб більше уваги приділяти дочці. Її рішення підтримали чоловік і дорослий син, які працюють разом на півночі.

Серйозних розмов про вибір професії мами, Маргаритою ще не вела, але бачить, що в майбутньому аналітичні здібності дочки можуть знайти застосування в економічних дисциплінах. Сама ж Маргарита за найбільше захоплення в житті вважає гру за шахівницею і незалежно від вибору професії мріє стати гросмейстером.

За словами мами, Маргарита удостоєна стипендії міського голови, а в школі у неї вільне відвідування.

«Ми часто їздиво на змагання і обов'язково беремо з собою пару шкільних підручників. Прагнемо не перенавантажувати мізки і поєднувати навчання з прогулянками, тренування з відпочинком, — поділилася секретарями мами «диво-дитини».

ДОРОГА ДО ЛЕСІ

Збирались довго: то погодні умови тримали, то буденні справи гальмували. І ось, нарешті, ми в дорозі. Каникули зимові, а настрої весняний, бо надворі ясно, сонячно. Сьогодні ми їдемо в гості до Лесі Українки. Везе нас учителька української мови та літератури Л. Л. Смоляр, велика шанувальниця творчості Лесі, яка вміє через поезію Лесі і її особисте життя виховувати в нас стійкість, толерантність, наполегливість у всьому.

Учителька під час подорожі ще раз нагадує нам про перебування Лесі в Криму. Звучать поезії, написані в нашому рідному чарівному краї: «Морська тиша», «Коли втомлюся я життям шоденним», «Грай, моя пісню», «Бахчисарай», «Бахчисарайський палац», «Татарочка». Проїжджаючи Байдарські ворота, чуємо про них з вірша Л. Українки «Байдари».

Ми в Ялті, їдемо стежками, якими ходила Леся, підіймаємося сходами її будиночка, в якому їй, мабуть, було затишно, добре, коли їй здоровилось. Екскурсовод С. О. Кочерга свою розповідь веде залами-кімнатами, і вже Леся постає перед нами не стільки як поетеса, а як людина: ось звичайні речі, що ними користувалась, фортепіано, за яким імпровізувала, друкарська машинка, на якій записувала свої думки-шедеври. Схвилювала особиста доля поетеси. Не зовсім була вона щасливою, але якою відданою і вірною у стосунках з Сергієм Мержинським, смерть якого стала поштовхом до написання твору «Одержима». Так, дійсно, вона була одержимою у всьому: у коханні, у творчості. Леся Українка для нас як зірочка — і така далека, і така близька. Пишаємось, що вона прожилася в нашому краї, була закохана в нього, він надихав Леся на написання прекрасних поезій. Ми захоплені цією поїздкою, за яку щиро дякуємо своїй учительці Л. Л. Смоляр, директору школи В. О. Савченко і спонсору поїздки С. О. Лісейцеву.

Учні 8-11 класів православної школи «Маріамполь» м. Севастополь

У Києві, 2007 р.

«Я РАДО ПОМАГАЮ УКРАЇНІ І ТИМ, ХТО ПРАЦЮЄ ДЛЯ НЕЇ»

йнята, бо пишу реферат на конференцію діаспори у травні в Острозі. Вибори, думаю, не найгірші вийшли.

5 жовтня

Дякую за листа, пам'ять і новини. Радію, що люди відгукнулись на будову церкви.

26 листопада

Я все зайнята, у неділю 3.12. буду мати доповідь на сходах Українського лікарського товариства у Торонто до 50-річного ювілею товариства.

2007 р.

3 жовтня

Дякую за листа і вістки про вибори і поступ українства у Севастополі. Радію, що лист дійшов до Вас. Поширюю відомості про «Веселу Абетку» де можливо.

2 лютого

Щиро дякую Вам за листа і героїську статтю в оброні української мови і держави. Українці в Криму особливо в тяжкому становищі, бо є російська більшість. Але мусимо боротись і просвічувати російське населення.

28 листопада

Дуже дякую за знамениту статтю. Буду її поширювати. Також велика подяка за вірші Глазового, дуже подобаються.

2009 р.

1 березня

Ви добре зробили, що придбали ксерокс для бібліотеки Українського культурно-інформаційного центру в Севастополі. Я радо Вам \$ 100 поверну. Вітаю з успіхами!

31 березня

Дякую Вам за листа і новини із Севастополя. Також читала «Кримську світлицю» і Вашу статтю, де Ви і мене згадали, дякую. Я радо помагаю Україні і тим, хто працює для неї.

15 травня буду на закінченні мовного конкурсу ім. Яценка у театрі ім. Франка.

Ялта, 2006 р.

редактора Качулу, пані Процак при нагоді.

12 лютого

Щиро дякую за вістки від Вас і за «Нашу Віру». Це чудова Ваша ідея, я підтримую. (Йдеться про домовленість із Євгеном Сверстюком подавати газету в Мережу — М. В.). Незадовго побачимося, бо 3 травня їду в Україну, а від 13 до 17 травня буду в Ялті, готель «Ореанда». Приїду до Севастополя на один день, 15 або 16 травня. Прочитайте резервувати цей день для мене, допомогти відвідати садок і школи. Прочитайте повідомити п. Процак, Витвицьку і п. Польченка у Сімферополі. Щиро здоровлю Вас і знайомих.

2004 р.
10 листопада

Я погоджуюся з Вашим вибором конкурсу про Лесю Українку «Змагаймося за нове життя!». Пані Кочерга буде знаменита голова журі, дякую. Треба постійно боротися за Україну, головню у Криму.

2006 р.
27 березня

Я тепер дуже за-

13 лютого 2012 року на 90-му році життя відійшла у вічність відома меценатка з канадського Торонто д-р Марія Фішер-Слиж. Її життєва активність у поєднанні із патріотизмом просто вражає. Вона фінансово підтримувала десятки проєктів в Україні, що були спрямовані на розвиток мови, культури, церкви. За її найактивнішої участі було створено канадсько-українські бібліотечні центри в українських містах, вона допомагала у виданні низки важливих книжок. Теплих слів про п. Марію вже було сказано чимало.

Її участь у створенні і підтримці сайту «Українське життя в Севастополі», який щоденно має тисячі відвідувачів, є вирішальною. Але не менш важливим є і постійний обмін інформацією між однодумцями та взаємна моральна підтримка одне одного. Хочу відзначити високу культуру спілкування знаменитої меценатки та те, що жоден лист не залишився без відповіді, і всі вони були дуже чемними, доброзичливими і люб'язними та приносили радість.

Ми познайомилися у вересні 1998 року в Севастополі під час відкриття Канадсько-українського бібліотечного центру. Листувались звичайною поштою, а з 2001 року п. Марія оволоділа комп'ютером, і ми переписувались вже частіше.

Хочу запропонувати читачам уривки з листів, надісланих мені пані Марією через Інтернет.

Микола ВЛАДЗІМІРСЬКИЙ

2002 рік

8 лютого

Дякую за повідомлення про «Кримську світлицю». Болю з Вами й українською громадою над її труднощами. У травні буду в Україні і буду старатися допомогти, а як буде нагода, то й скоріше. Прочитайте повідомити про дальші події.

18 лютого

Щиро дякую Вам за листа і новини.

Радію з Вами, що «Кримська світлиця» врятована.

22 лютого

Дякую Вам за е-пошту і добру вістку про п. Ющенка у Севастополі. Всі надіємося на нього.

2003 р.

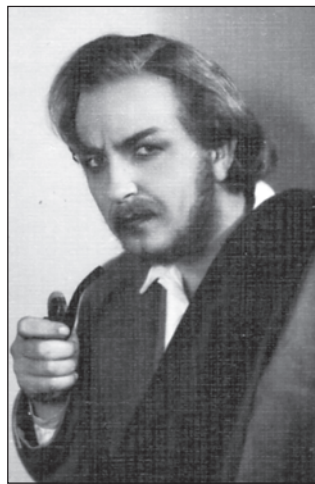
28 липня

Зворушена Вашим щирим листом, дякую. Можете назвати бібліотеку на сайті моїм іменем, то для мене велика честь (з того часу ресурс в Мережі зивається «Бібліотека ім. Марії Фішер-Слиж» — М. В.). До зустрічі на СКУ!

14 вересня

Приємно було зустріти Вас у Києві. Дуже цікава Ваша стаття про відкриття пам'ятника Тарасу Шевченку у Севастополі. Буду давати іншим читати. Дмитро Павличко найкраще сказав, всі ми завдячуємо Т. Ш.

Дістала вже «Кримську світлицю», дуже цікава, дякую Вам. Здоров'я пана

9 січня минуло 90 років з дня народження нашого земляка, народного артиста України Михайла Задніпровського. Багато літ сплинуло з того дня, коли затихло навіть серце цієї надзвичайної людини. Ціле покоління кам'ячан виросло за цей час, і, на жаль, воно не мало змоги особисто зустрітись з актором, бачити його гру, чути цікаві, захоплюючі розповіді. Але серед шанувальників таланту Михайла Задніпровського пам'ять про нього живе й сьогодні. І завжди, коли чуємо чи бачимо його дружину Юлію Ткаченко, сина Олеса Задніпровського чи онука Назара, у душі народжується гордість за талановитого земляка і його рідних, що продовжують справу актора.

Для них Кам'янка — не просто невеличке провінційне містечко, а батьківщина їхнього чоловіка, батька, дідуся. Адже саме тут, у Кам'янці, на вулиці Бульварній, народився майбутній актор. Батьки його, Олександр Єлисейович і Дарина Федорівна, були закоханими у мистецтво людьми, захоплювалися народною піснею, співали в хорі, грали в самодіяльному театрі. У фондах Кам'янського державного історико-культурного заповідника є фото матері Михайла Олександровича у сценічному костюмі. Ті, кому довелось бачити її гру, стверджують, що Дарина Федорівна мала неабиякий сценічний талант. Можливо, саме вона і запалила іскорку в душі сина. Ще коли була малою, жила у Вербівці. Знайома була з Наталею Давидовою (Гудим-Левкович), художницею за освітою, що залишила після себе пам'ять у Вербівці, створивши тут майстерню, де працювало більше 30 вишивальниць, ткаль, народних і професійних художників, твори яких експонувалися на виставках у Києві, в Москві, за кордоном. Дарина Федорівна, якій змалку пощастило зустрітись з ро-

«БАЧТЕ, ЦЕ МОЯ КАМ'ЯНКА...»

(ДО 90-РІЧЧЯ МИХАЙЛА ЗАДНІПРОВСЬКОГО)

зумними, культурними, талановитими людьми, тягнулася до всього прекрасного. Передавала цей потяг і любов синові.

Мабуть, із самого народження готувалася хлопцеві акторська доля. Ще у школі його почали називати «артист Миша», після того, як вдало зіграв у шкільному театрі. Після закінчення Кам'янської десятирічки Михайло мріяв продовжити навчання у Києві. Та не судилося... Це був 1941 рік, і замість того, щоб стати студентом, довелося йому пройти вогненними дорогами війни, тяжким довгим шляхом від Сталінграда до Праги. Як писав сам Михайло Олександрович, «з 1941 року, з початку війни я перебував на передовій. У боях за Сталінград був тяжко поранений і після повернення з госпіталю служив у 5-й десантній бригаді морської піхоти розвідником... Проїшов з боями, звільняючи рідну Україну, потім Польщу, Угорщину...». Рідним писав: «Горжусь, що захищав Волгу, Дон, гнал

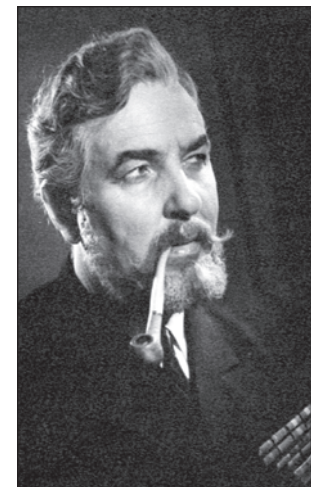
Товариші з любов'ю називали Задніпровського «Днепр». Усі добре знали його, солдати з нетерпінням чекали артиста, захоплювалися його виступами, часто викликали «на біс». Улюбленою піснею Михайла була «Гомін по діброві». В листі він просив сестру, щоб вона знайшла вдома платівку з цією піснею і слухала її, згадуючи брата.

Після війни, влітку 1946 року, Михайло Олександрович нарешті здійснив свій задум продовжити навчання і вступив до Київського театрального інституту імені Карпенка-Карого. Минули роки навчання, і одного чудового дня молодого актора запросили до складу трупи театру імені Івана Франка. З того часу Михайло Задніпровський пов'язав своє життя з цим театром, де працював тридцять років. Там він зрештє як актор, став спочатку заслуженим, а потім і народним артистом. За роки своєї сценічної діяльності він зіграв більше ста ролей, створивши чимало глибоких і хвилюючих образів, знявся в кількох кінофільмах.

Хоча більшу частину свого життя Михайло Задніпровський прожив у Києві, ніколи не забував він Кам'янку, місце свого дитинства. Пишався її історичним минулим і часто, показуючи друзям рядки Пушкінського вірша «І пам'ять Каменки любя...», говорив: «Бачте, це моя Кам'янка, от там я народився і виріс, там живу й мої рідні». Часто актор приїздив сюди. Мати душі не чула в Михайлові, раділа його успіхам, радо зустрічала всіх його друзів. Буваючи в Кам'янці, Михайло Задніпровський завжди цікавився її культурним життям, організовував зустрічі з земляками, які й досі пишуться дружбою і знайомством з цією людиною широкою душі. Красивий, доброзичливий, щирий, він був цікавим співрозмовником, прекрасним оповідачем. Його добродушний воркитливий бас полонив думки і серця людей. В колі друзів його слухали, затамувавши подих.

У 1980 році Михайла Олександровича не стало. Дуже рано пішов від нас улюблений і незабутній Михайло Задніпровський. Тільки вулиця міста, що названа його ім'ям, завжди нагадує кам'ячанам про видатного земляка.

Н. ПУГАЧ,
науковий співробітник історичного музею Кам'янського заповідника

немцев с Днепра, с Карпат, воевал на Дунае».

У розвідці Михайло був тяжко поранений. Рідні чекали його додому, але він на їхню пропозицію відповів: «Допоки ви не почуєте, що Гітлеру відірвали голову, додому я не приїду. Мішка витримає все і з перемогою повернеться додому». Михайло пішов добровольцем на фронт у 17-літньому віці, тому йому була притаманна юнацька завзятість, запальність, що особливо видно з фронтових листів.

Ще в роки війни Михайло Буряченко був учасником армійської самодіяльності. Після чергового поранення виступав у госпіталі, потім — у концертній бригаді. Саме тоді з'явився його псевдонім. Михайло працював із артистом Задніпровським, на прохання якого взяв його прізвище для театральних виступів.

ПАМ'ЯТІ ВАЛЕР'ЯНА ПІДМОГИЛЬНОГО

У Дніпропетровську, в музеї «Літературне Придніпров'я» відбувся літературно-мистецький форум пам'яті Валер'яна Підмогильного (1901-1937) «Я не покину тебе, земле...», приурочений до 113-річчя з його дня народження.

Захід, організований музейниками та краєзнавцями, зібрав небайдужих до рідної історії та культури, шанувальників інтелектуальної прози та класичної музики, повідомляє кореспондент Радіо «Свобода».

Свої нові дослідження в царині життя і творчості відомого письменника презентували старший науковий співробітник літературного музею Ірина Мазуренко, яка вивчає екзистенціалістське висвітлення «повстанської теми» у творчості Підмогильного, та заслужений журналіст України Микола Чабан, який зосередив свою увагу на краєзнавчих дослідженнях подій національно-визвольних змагань, опісаних Підмогильним.

У рамках форуму також відбувся перегляд документального фільму «Отаманія» (з циклу «Невідома Україна») та концерт вихованців Дніпропетровської консерваторії.

За словами музейників, щороку в лютому у Дніпропетровському літературному музеї вони організують форум, присвячений землякові, видатному письменникові та перекладачеві. Тут аналізують поезію та прозу Підмогильного, в якій знайшли відображення події на Катеринославщині, автобіографічні сюжети, пов'язані з перебуван-

ням письменника у краї на початку ХХ століття тощо.

Підмогильний, виходець із невеликого села Чаплі, що нині в межах Дніпропетровська, був першим українським письменником-передвісником європейського екзистенціалізму. Його називають «чаплівським генієм», «генієм з країни чапель».

Валер'ян Підмогильний належить до когорти представників «Розстріляного відродження» — за незгоду з тоталітарним режимом у 1937 році його стратили...

8 СІЧНЯ 1654 РОКУ ВІДБУЛАСЯ ПЕРЕЯСЛАВСЬКА РАДА. БЛИЗЬКО 300 ОСІБ БІЛЬШ НІЖ НА 300 ЛІТ НАПЕРЕД ВИЗНАЧИЛИ ЇЇ ДОЛЮ – ЗАЛЕЖНОСТІ ТА РАБСТВА. НИНІ СИТУАЦІЯ ПОВТОРЮЄТЬСЯ: НАМ ЗНОВУ ОБИРАТИ ШЛЯХ – ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЧИ ДО МИТНОГО СОЮЗУ...

(Закінчення. Поч. у № 3-5)

Юрась швидко переконався, яку дурницю він сотворив, підписавши нову сфальшовану Переяславську угоду. Хотів якось виправити помилки, та толком не знав – як. А старшина, яку задобрив Москва, мовчала, наче води в рот понабирала. Уже влітку 1660 року московське військо під проводом воеводи Василя Шереметева рушило на польські кордони. Цар хотів заодно з лівим берегом Дніпра прихопити й правий.

Тепер Юрась зі своїми полками змушений іти туди, куди ведуть, мов баранця на заклання. На військовій раді було прийнято рішення: з російськими військами відправляються козаки під проводом наказного гетьмана Цищора, а Хмельниченко з полками повинен зайти з півдня, аби забезпечити тили від татар.

Юному гетьманові постійно докучали сумніви. Він розумів, що потрапив у пастку. Допомогати Шереметеву – це означає іти проти власного сумління. Бо ж який він гетьман, якщо ним керує звичайнісінький князь. Юрась без видимих на те причин затагував похід. Шереметев нервував, раз по раз слав гінців до гетьмана. Сам він воювати не наважувався, сподівався на поміч Хмельниченка, аби вдарити об'єднаними силами.

Цим скористалися поляки. Під Чудновом на Волині вони по черзі спочатку оточили москалів, а потім під Слободищем взяли в облогу і Хмельниченка. І тут повною мірою проявився увесь «геній» юного гетьмана та його полковників. Він дізнався, що Шереметев здався полякам на дуже невигідних для себе умовах. Мало того, що віддав гармати та іншу зброю, так і сам потрапив у неволю. А козаків, що були з ним, поляки збиралися відправити татарам. Таку наругу вони не захотіли терпіти.

— Будьте прокляті всі, хто нас зрадив! — слали прокльони козаки. І в ніч з 3 на 4 листопада 1660 року понад тисяча українців, помолившись, взаємно себе повбивали. Для

них свобода дорожча за життя. Вони вірили, що їхні вільні душі колись знову втіляться в Україні. І вони, нащадки прадавніх ариів-русів, поповнивши небесне Перунове військо, помстяться за всі завдані кривди.

Три тижні військо гетьмана перебувало в облозі. Козаки, як могли, боронилися, відбиваючи наскоки поляків. А Юрась, переляканий на смерть, сховався у своєму наметі. Упав на коліна і безперестанно молився Ісусу Христу та Богородиці.

— Господи! Врятуй мене грішного! Господи, помилуй раба твого Юрія! — бив поклони, а потім присягнув: — Якщо врятуєш, то пострижись у ченці.

Воювати з поляками за інтереси

це годиться, брата?! — ремствували вони.

— Тоді один вихід — класти голову на плаху. Вам цього хочеться? — посуворішав Юрась. — Підіть і оголошіть йому своє рішення!

Врешті рада затвердила Чуднівську угоду, поновила Галяцьку статті, шоправда, з багатьма обмеженнями. Та все ж вони були не такими драконівськими, як переяславські, а точніше, московські. Юрась сподівався, що після цієї колотнечі в Україні шапанує мир. Він широко цього бажав, та як домогтися, не знав. Куди йому було тягтися з такими досвідченими лисами, як польський король Ян Казимир та московський цар Олексій Михай-

лович. Він це відчував і якось заявив старшинам: — Годі з мене гетьманування! Хочу його зрестися. І якомога раніше. Передам булаву правобережному полковникові Павлові Тетері. Та проти цього різко виступили польські воєначальники. — Е ні, так справи не вирішуються, — заявили послі польського сейму. — Є Галяцька угода — її треба виконувати. І не комусь, а нащадкові Богдана Хмельницького. То було чергове приниження. Польська шляхта остаточно збиралася скомпрометувати прізвище великого українського полководця, який ледь не знищив Річ Посполиту. Та що Юрась міг зробити? Вчинити так, як оті козаки, що перебили одного, аби уникнути татарської та турецької неволи? На це в нього не вистачало сили й мужності. Юрась перед польськими посланцями втягнув голову в плечі. І полковники під час перерви на перемовинах загуділи, мов джмелі, в обидва вуха: — Терпи, козаче! Інакше не тільки тобі, а й нам капешь буде! Довелося Хмельниченкові пого-

І знову невимовний страх опанував Хмельниченком. Не довго думаючи, він відправив гінця до татар. Ті охоче відізналися — аякже, буде можливість прихопити ясир. Ординці, вдаривши з тилу, відігнали запорожців від Чигирини. Хмельниченко не вгавав молитися своєму Господу: мовляв, в його руках доля раба Юрія. І він таки врятував своє недолеге життя та булаву. Але якою ціною! Татари грабували Придніпрянщину хижо й безборонно. До Криму вони тільки того року потягли, мов худобу, 200 тисяч українських душ. Стогнала земля від гвалту й розпачу. Навколо розор. Прокляття потоками лилося на голову нащадка великого Богдана. Не було ніякого виправдання. Тримати батькову булаву йому було вже не до снаги.

Юрась відправив до Варшави посольство з листом, де повідомив, що своїм наступником призначив правобережного багатія, полковника Павла Тетерю-Моржковського. Чому вибір упав на нього? Скоріше за все тому, що той у другому шлюбі був одружений з Оленою Хмельницькою, донькою Богдана, вдовою Данила Виговського. А у Вільшані Юрась зрізся булави. І дав давно збирався. Невдовзі його висвятили в ченця під іменем Гедеона.

Та на цьому Юрасеве «гетьманство» не закінчилося. Його ще не раз використовували у битві проти України поляки, османи та своя продажна старшина. Вітаючи до Києва, Гедеон у дорозі потрапляє до рук татар і опиняється в Стамбулі. Турецький султан пожалував йому титул «князь Сарматський і гетьман Війська Запорозького» та з османським військом під проводом Ібрагіма-паші відправив на штурм Чигирини. Отоді й загинула козацька столиця. Більше її не судилося відродитися. Та хіба лише Чигирин перетворився на руїну? Вся Русь-Україна стала руїною.

Наслідки того «гетьманування» ми поминаємо й досі. І вкотре українська старшина норить підпорядкувати Україну Москові, називаючи зраду відстоювання національних інтересів...

Віктор СТУС,
письменник, заслужений
журналіст України

КЛЕЙНОДИ У СПАДОК

ОПОВІДКИ ПРО МИНУВШИНУ УКРАЇНИ-РУСІ ПІСЛЯ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Москви не було жодного сенсу. І старшина, похмури, як осіння дошова погода, стовпилися в наметі. — Гетьмане, слід віддатися на ласку переможця. Доки король Ян Казимир пропонує. Інакше всі поляжемо.

Юрась хутко підвівся і, завжди мовчазний, заторохтів:

— Звичайно, треба погоджуватися. Спасибі тобі, Боже, що напоумив польського короля!

— Але він вимагає поновити Галяцькі угоди, які уклав ще Виговський, — завважив ніжинський полковник.

— Я згодний, — швидко відповів Юрась. — Вони значно кращі, ніж Переяславські статті, які я підписав.

— Нарешті дійшло, як припекло, — хотсь ущіпливо докинув з гурту. Та Юрась вдав, що недочув.

Щоб задобрити польського короля, козацька рада нашвидкуруч зібралася. Дехто з лівобережних полковників, задобрених царем, не хотів визнати злуку з Польщею.

— Зовсім недавно ми присягали на вірність московському самодержцю, а тепер — польському королю. Куди

лович. Він це відчував і якось заявив старшинам:

— Годі з мене гетьманування! Хочу його зрестися. І якомога раніше. Передам булаву правобережному полковникові Павлові Тетері.

Та проти цього різко виступили польські воєначальники.

— Е ні, так справи не вирішуються, — заявили послі польського сейму. — Є Галяцька угода — її треба виконувати. І не комусь, а нащадкові Богдана Хмельницького.

То було чергове приниження. Польська шляхта остаточно збиралася скомпрометувати прізвище великого українського полководця, який ледь не знищив Річ Посполиту. Та що Юрась міг зробити? Вчинити так, як оті козаки, що перебили одного, аби уникнути татарської та турецької неволи? На це в нього не вистачало сили й мужності. Юрась перед польськими посланцями втягнув голову в плечі. І полковники під час перерви на перемовинах загуділи, мов джмелі, в обидва вуха: — Терпи, козаче! Інакше не тільки тобі, а й нам капешь буде! Довелося Хмельниченкові пого-

Так от 13 серпня під Бужином на Дніпрі зіткнулися дві протиборчі сили. Армія князя Ромодановського була розгромлена шцент. В тій битві загинуло майже 10 тисяч москалів та лівобережних козаків. Страшна біда. Чубилися вожді, а страждали прості люди. Їм би жити, не турити та дітей народжувати і рости, так ні ж... Хіба вони мали на це право? За них вирішували правителі у Варшаві та в Москві. А Україна бігла під чобітьми зайд.

Поляки zostалися задоволені Хмельниченком. А він, окрилений перемогою, увірвався до гетьманської столиці Чигирини. Гадав, заживе спокійно, помолитиметься своєму Господу — і все лихе минеться. Та не так сталося, як уявлялося. До Чигирини привів запорожців кошовий отаман Іван Сірко. Обстоючи союз з Московією, він не міг пробачити своєму висуванцю на гетьманство Юрасю відвертої зради. Козаки так передавали погрози Сірці, які нібито той сказав у загалі:

— Я наполіг, щоб Юрасеві вручили гетьманську булаву, я її й відберу!

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

ЛЮТИЙ
12

1918 р. — у Коростені Мала Рада УНР прийняла Володимирів Тризуб як великий і малий герб Української держави.

1936 р. — у Києві відкрилася перша виставка народного мистецтва України.

Народилися:

1526 р. — Костянтин-Василь Острозький, князь, український магнат, воевода Київський, маршалок Волинський, політичний і культурний діяч, один з найзможніших і найвпливовіших магнатів Речі Посполитої.

1871 р. — Лесь Мартович, український письменник та громадський діяч.

1884 р. — Наталя Полонська-Василенко, одна з провідних представниць державницької школи в українській історіографії, авторка майже 200 наукових праць в царині історії Запоріжжя та Південної України.

1945 р. — у бою з загонами НКВС загинув Клим Савур (Дмитро Клячківський), генерал-хорунжий, головний командир Української повстанської армії.

14

1992 р. — встановлено дипломатичні відносини між Російською Федерацією й Україною.

Народився:

1908 р. — Петро Шелест, перший секретар ЦК Ком-

партії України в 1963-1972 роках.

3 листопада 1969 р. Леонід Брежнев, прийнявши у Кремлі першого секретаря ЦК Компартії України Шелеста, висловив йому незадоволення «на явними фактами націоналізму в республіці».

В книзі «Україна наша радянська» (1970 р.) багато уваги Шелест приділяв важливості вивчення історії України і робив акцент на самотності українського народу. 10 травня 1972 р. Шелеста звільнили з посади першого секретаря ЦК КП України «у зв'язку з переведенням на іншу роботу» — заступника Голови Ради Міністрів СРСР (де він не пропрацював і року).

Книга Шелеста «Україна наша радянська» зазнала гострої партійної критики за «ідеологічні помилки», зокрема за «ідеалізацію» минулого України та обстоювання самотності УРСР. Видану тиражем 100 тис., її вилучили з продажу та з бібліотек.

У квітні 1973 р. Шелеста вивели зі складу Політбюро ЦК КПРС «за станом здоров'я» і відправили на пенсію. Йому заборонили оселитися в Україні, тримали під по-

стійним негласним наглядом.

Помер:

1897 р. — Пантелеймон Ку-

ліш, український письменник, фольклорист, етнограф, перекладач, критик, редактор та видавець, громадський діяч, член Кирило-Мефодіївського товариства.

15

Стрітіння Господне.

1919 р. — Українська національна рада ухвалила закон про вживання української мови у державних установах.

Народилися:

1952 р. — Олександр Муратов, український і російський кінорежисер, кіносценарист, поет, член правління Національної спілки кінематографістів України. Син українського поета і драматурга Ігоря Муратова.

1953 р. — Анатолій Хостіков, народний артист України, актор Національного академічного драмтеатру ім. Івана Франка.

16

1813 р. — народився Семен Гулак-Артемівський, український оперний співак, композитор, драматург.

Померли:

1919 р. — Віра Холодна (лівоце прізвище — Левченко), українська кіноакторка. Знімалася у фільмах під режисурою Є. Бауера, П. Чардиніна й ін. на свтанку епохи німого кінематографа.

1968 р. — Євген Маланюк, український письменник.

1992 р. — Олександр Оглоб-

лин, український історик і археолог, архівіст та політичний діяч, один з творців державницького напрямку в українській історіографії, автор близько 1000 наукових праць. З 1944 року — в еміграції. Серед його учнів — сучасний канадський історик Орест Субтельний.

17

1919 р. — Директорія Української Народної Республіки звернулася по допомогу в боротьбі з більшовиками до Антанти і США.

1999 р. — Верховна Рада України дала дозвіл на арешт Павла Лазаренка.

Народилися:

1892 р. — Йосип Сліпий, Патріарх Української греко-католицької церкви (помер у Римі в 1984 р.).

1908 р. — Олександра Влизько, український поет, прозаїк. Жертва сталінських репресій.

1930 р. — Георгій Якутович, український митець-графік, ілюстратор, майстер ліногравюри, ксилографії та офорту, художник кіно.

1943 р. — Раїса Недашківська, українська акторка театру та кіно.

18

1966 р. — завершено видання першої Української радянської енциклопедії.

Народилися:

1855 р. — Левко Смиренко, видатний помолог і пловодод.

1922 р. — Джеймс Ернест Мейс, історик, політолог, дослідник Голодомору в Україні.

19

1900 р. — Микола Міхновський виголосив реферат «Самостійна Україна».

1954 р. — прийнятий Указ Президії Верховної Ради СРСР про передачу Кримської області зі складу РРФСР до складу УРСР.

1992 р. — Верховна Рада України затвердила тризуб як малий герб України.

20

1649 р. — Богдан Хмельницький почав переговори з поляками про визначення кордонів Запорозького війська.

Народилися:

1887 р. — Олександр Удовиченко, український військовий і громадський діяч, генерал Армії УНР, віце-президент УНР в екзилі (1954-1961 рр.).

1888 р. — Василь Барвінський, український композитор, піаніст, музикознавець.

1889 р. — Левко Ревуцький, композитор, педагог, музичний і громадський діяч.

1905 р. — Улас Самчук, український письменник, журналіст і публіцист, редактор, член уряду УНР на вигнанні, член ОУП «Слово».

У літературній творчості Самчук був літописцем змагань українського народу протягом сучасного йому півстоліття.

Помер:

1054 р. — Ярослав Мудрий, великий князь Київський.

21

Міжнародний день рідної мови.

1993 р. — у Донецьку Сергій Бубка встановив світовий рекорд у стрибках із жердиною в закритих приміщеннях — 6 м 15 см.

Народилися:

1850 р. — Вікентій Хвойка, український археолог чесь-

О. Апанович

кого походження, першовідкривач трипільської та черняхівської археологічних культур.

1931 р. — Віктор Лісовол, кобзар.

2000 р. — померла Олена Апанович, український історик, письменниця.

23

День захисника Вітчизни.

24

Масляна.

1574 р. — вийшла перша в Україні друкована книга — «Апостол».

1984 р. — помер Костянтин Данькевич, український радянський композитор, піаніст, педагог. Народний артист СРСР.

25

1871 р. — народилася Лариса Косач-Квітка (Леся Українка), українська поетеса, письменниця, перекладач, культурний діяч.

27

1664 р. — Іван Богун, український козацький полковник, розстріляний поляками під Новгород-Сіверським.

1939 р. — створено Спілку композиторів України.

1942 р. — масові розстріли в Бабиному Яру німецькими окупантами членів українського націоналістичного підпілля.

ТАМ, ДЕ ХОЧЕТЬСЯ ЗУПИНИТИ ЧАС...

Чотири графічні композиції із серії «Лісові фантазії», створені техніком-лісоводом Суздацького лісгоспзагу Олексієм Пасеговим, — лише один із фрагментів виставки самодіяльних художників Криму «Свій характер... Свій стиль», що відкрилася в Кримському етнографічному музеї. Він — її найстарший учасник: йому іде 87-й рік.

— Я малюванню ніде не вчився, — розповідає він. — Але постійне перебування в середовищі природи надихає на творчість. Малюю з малих років, а згодом спробував створювати і скульптурні роботи. Художнє сприйняття навколишньої дійсності спонукає краще ставитися один до одного, любити життя, рідний край.

І таких натхнених творців — художників, скульпторів, майстрів декоративно-прикладного мистецтва з різних регіонів півострова, як О. Пасегов із Щebetівки, — на цій виставці близько шістдесяти. Вони працюють у різних сферах: директор колективного підприємства, водій тролейбуса, токар, будівельник, фрезерувальник... Малюють просто так, для себе, для душі. Однак, зайшовши одного разу в світ образотворчого мистецтва нехай і без фаху, самою, вони не могли не зустрітися десь, колись, на якомусь повороті свого життя з відомим кримським мистецтвознавцем Рудольфом Подуфалом.

Працюючи більше п'ятдесяти років у Сімферопольському художньому музеї, він як фахівець вивчав історію і сучасний стан живописних робіт професійних і самодіяльних художників. Називав себе при цьому не мистецтвознавцем, а просто особливо проникливим глядачем.

Р. Подуфалій сформував сучасну модель художнього музею, в якому проводилися цікаві експозиції, виставки однієї картини. Він створив зал сучасного кримського живопису, який, на жаль, нині втрачений. Був одним з організаторів біенале кримської акварелі, яка цього року проведеться десяті раз. Він міг достукатися до серця художника-початківця і зрілого майстра, говорив і писав образно, жваво, впевнено, одним-двома абзацами характеризуючи їхню творчість. Показчик 250 опублікованих і 50 рукописних робіт Р. Подуфалого нещодавно був виданий за участі його

сестри Галини Подуфалої окремим збірником з трьома статтями про нього та фотографіями з сімейного альбому. Тепер, на думку музейних і бібліотечних працівників, які виступили на відкритті виставки, необхідно видати томик мистецтвознавчих нарисів Р. Подуфалого.

— Рудольф опікував, висмикував із когорти професіоналів тих митців, у творчості яких бачив родзинку, і піднімав їх на висоту, — говорить голова Кримської республіканської організації Національної спілки художників України, заслужений художник України Микола Моргун.

— Він заходив у майстерню художника-любителя і якщо відкривав свіжість і новизну, неодмінно давав поради, що змінити, над чим автору необхідно працювати, в якому напрямку рухатися далі, — додає мистецтвознавець Ігор Ліпунів.

З дитинства звикла мислити художніми образами Олена Жданова із Сімферополя.

— Однак, не маючи спеціальної освіти, я ні на що не сподівалася, — розповідає вона. — Коли в 1987 році готувалася виставка ART-NAIV, принесла на розгляд її організаторів цілу сумку своїх малюнків. «Це навіть більш професійно, ніж необхідно для цієї вистав-

ки», — сказав тоді Рудольф Трохимович. І після його слів у мене немов вирости крила. Мені захотілося створити щось таке, що було б ще кращим від тих робіт.

На нинішній виставці в етнографічному музеї демонструється створений О. Ждановою малюнок Леонардо да Вінчі, який ожив у комп'ютері (за мотивами поетичної зарисовки Р. Подуфалого). Це вже шоста за рахунком експозиція, створена в пам'ять про чудового професіонала і людину — Рудольфа Трохимовича Подуфалого (1938-2008), а її назва «Свій стиль... Свій характер» — це витяг з його публікації про підсумки однієї з виставок самодіяльних художників. З його ініціативи в Криму щорічно організовувалися пленери, здійснювалося навчання самодіяльних майстрів, організовувалися виставки їхніх робіт. В одній зі статей Р. Подуфалій писав: «Працюючи зі студентами школи-студії, яким усвідомив для себе, що їм легше бути художниками, ніж глядачами: вони охочіше малюють картини очима і словами, ніж сприймають «чуже мистецтво».

Більше ста експонованих яскравих і самобутніх картин стали своєрідною спробою звернути увагу на цілий культурний пласт, яким, без сумніву, є самодіяльне мистецтво і де утверджуються як творчі особистості дуже бага-

то людей. Майже на кожній з них зображені милі серцю куточки Криму, за географією яких можна розрізнити й певні етнографічні відтінки, зокрема, особливості культурно-побутових взаємовідносин, звичаїв народів, що проживають у тій чи іншій місцевості. Всіх їхніх авторів об'єднує прагнення зберегти той світ, що існує навколо нас, залишити для нащадків

миттєвості часу, в якому ми живемо. З цією метою в етнографічному музеї розпочалося формування галереї сучасного самодіяльного мистецтва. І перший внесок в її фонд зробив Володимир Третяк з Євпаторії.

— Це вулиця, на якій я виріс, — прокоментував він зміст переданої директору музею Юрію Лаптеву картини.

Валентина НАСТІНА

АНОНС!

З нагоди святкування 200-річного ювілею Тараса Григоровича Шевченка Державна організація «Всеукраїнський інформаційно-культурний центр» та Центральна міська дитяча бібліотека ім. А. П. Гайдара Комунального закладу «Централізована бібліотечна система для дітей» (м. Сімферополь) оголосили **ВСЕ-КРИМСЬКИЙ ТВОРЧИЙ ІНТЕРНЕТ-КОНКУРС**

«ШЛЯХАМИ ВЕЛИКОГО КОБЗАРЯ»

Конкурс проходить серед учнів загальноосвітніх шкіл I-III ступенів, ліцеїв та гімназій, що проживають в АР Крим, за трьома віковими категоріями від 6 до 17 років, за такими напрямками творчості: художні твори образотворчого мистецтва, літературні твори (поезія та мала проза), декоративно-ужиткове мистецтво (хенд-мейд), відеопрезентація.

Для участі у конкурсі роботи надсилаються у термін до 23 лютого 2014 року до Державної організації «Всеукраїнський інформаційно-культурний центр» на адресу: м. Сімферополь, вул. Павленка, б. 48, П-й під'їзд. Роботу також необхідно надати в електронному варіанті — на диску, USB-накопичувачу або відправити електронною поштою на адресу: ukriccenter@gmail.com. У разі відсутності можливості передати роздрукований текст, робота надсилається тільки електронною поштою. **Надання робіт на конкурс в електронному варіанті обов'язкове!**

Списки переможців, визначених поважним журі, а також найкращі конкурсні роботи розмішуватимуться на сайті ДО «ВІКЦ» (www.vikc.gov.ua) та на сайті бібліотеки (www.simchildlibrary.org) і в засобах масової інформації. Нагородження переможців конкурсу дипломами та подарунками відбудеться 6 березня 2014 року на гала-концерті переможців III Всеукраїнського конкурсу «З любов'ю до Кобзаря». Також заплановано найкращі твори переможців та фіналістів конкурсу за наявності коштів видати у брошурі «Шляхами Великого Кобзаря».

Детальніше з положенням про конкурс можна ознайомитися на сайті ДО «ВІКЦ» www.vikc.gov.ua. Тел. для довідок: 54-23-50, 54-23-49.

«НЕХАЙ ЗАВЖДИ НАДИХАЄ ТАРАСОВЕ СЛОВО»

У рамках святкування 200-річного ювілею Кобзаря співробітники бібліотеки-філії № 7 ім. Т. Г. Шевченка ЦБС для дорослих м. Сімферополя провели у відділенні соціально-побутової адаптації пенсіонерів та інвалідів Залізничного району поетичну годину «Нехай завжди надихає Тарасове слово».

Завідувач бібліотеки Н. Каржавіна ознайомила присутніх з дитин-

ством та юністю Тараса Шевченка, кріпака поміщика Енгельгардта, з життям Шевченка в Петербурзі і звільненням його з неволі. Бібліотекар Н. Садій розповіла про навчання поета в Академії мистецтв, про видання першого «Кобзаря» і його першу поїздку на Батьківщину. Після закінчення Академії Шевченко повертається в Україну. До цього часу народжуються задуми

великих творів викривального характеру: поема «Сон» (1844), «Кавказ» (1845), «Єретик». Він вступає в Кирило-Мефодіївське братство, через що за доносом провокатора разом з друзями був заарештований у 1847 році і засланий у солдати до Орської фортеці. Незабаром він був переведений на півострів Мангیش-лак Каспійського моря, до Новопетровського укріплення. Тут ним було створено багато пейзажів, портретів, жанрових малюнків.

Після звільнення друзі добилися для Т. Шевченка дозволу жити в Петербурзі. У 1860 році Рада Академії мистецтв присвоїла йому звання академіка по класу граюри. Після заслання Шевченко тяжко хворів. Помер він у віці 47 років.

До останніх днів Тарас Шевченко залишався таким, яким був від самого початку, — непримиренним і відважним. Його поетичний геній і надзвичайна мужність варті однакової пошани.

Поетична година супроводжувалась показом робіт художника і читанням його віршів. Захід викликав живий відгук в аудиторії, слухачі ставили запитання і ділилися своїми враженнями.

Наталія КАРЖАВІНА, завідувач бібліотеки-філії № 7 ім. Т. Г. Шевченка

ОФОРМИТИ ПЕРЕДПЛАТУ на всеукраїнську загальнополітичну і літературно-художню газету «Кримська світлиця» та інші культурологічні видання ДП «Національне газетно-журнальне видавництво» (газету «Культура і життя», журнали «Українська культура», «Український театр», «Театральний концертний Київ», «Музика», «Пам'ятки України: історія та культура») можна в будь-якому поштово відділенні зв'язу України. У країнах далекого зарубіжжя оформити передплату на ці видання можна через сайт www.presa.ua на сторінці «Передплата On-Line». Передплатити та придбати окремі примірники видань в електронній версії можна за адресою — <http://presspoint.ua/>. Така послуга доступна в будь-якій країні світу. **Довідки за тел.: (044) 498-23-64; e-mail: nvu.kultura.porhuno@gmail.com**